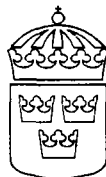

Bostadsutskottets betänkande

1989/90:BoU3

Egenskapskrav på byggnader m.m.

1989/90
BoU3

1 Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet knappt femtio motionsyrkanden som ur olika aspekter avser egenskapskrav på byggnader. Med ett undantag avstyrker utskottet yrkandena. I många fall sker detta med hänvisning till det utredningsarbete kring problemen med s.k. sjuka hus som utskottet initierat hösten 1988. När det gäller reglerna för skyddsanordningar på tak förordar utskottet ett tillkännagivande som innebär att regeringen i lämpligt sammanhang skall vidta åtgärder för att informera bl.a. kommuner och fastighetsägare om deras skyldighet att tillse att reglerna efterlevs.

Till betänkandet har fogats 14 reservationer och 5 särskilda yttrandet.

2 Motionerna

I detta betänkande behandlas

dels de under allmänna motionstiden 1989 väckta motionerna:

1988/89:Bo204 av Per Olof Håkansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om extraordinära underhållsåtgärder inom bostadsförvaltningen.

1988/89:Bo205 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av översynsarbetet och insatserna för att åtgärda bristerna i boendemiljön och s.k. sjuka hus,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om VDN-märkning av bostäder,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökade insatser mot fuskbyggen,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skärpt materielkontroll inom byggmaterielbranschen,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av kvalitetskrav för byggnormer och låneregler,

1988/89:Bo206 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas

1989/90:BoU3

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om planering för källsortering av avfall vid ny- och ombyggnad av bostäder,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om s.k. fribyggen,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A408.

1988/89:Bo280 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbud om installation av direktverkande el i nyproducerade bostäder och lokaler och krav på alternativ uppvärmningsmöjlighet i enlighet med vad som anförts i motionen,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N478.

1988/89:Bo405 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen förordats om utformningen av boverkets nybyggnadsföreskrifter,

1988/89:Bo409 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om byggnormer för ombyggnad,

1988/89:Bo411 av Anita Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en bomiljölag utreds.

1988/89:Bo412 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en bomiljölag i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag som möjliggör besiktning av ventilation i befintliga bostäder enligt vad som anförts i motionen.

1988/89:Bo417 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder vad avser d) normer vid ny- och ombyggnader i syfte att förbättra ungdomens situation på bostadsmarknaden,

1988/89:Bo501 av Ingegerd Anderlund och Margit Sandéhn (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för att kommunerna vid ny- och ombyggnad samt vid etablerande av s.k. särskilda boendeformer planerar för tillgänglighet.

1988/89:Bo502 av Ingegerd Anderlund och Margit Sandéhn (båda s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen ger boverket i uppdrag att i samarbete med socialstyrelsen ge ut anvisningar om hur bostadssociala inventeringar kan göras.

1988/89:Bo504 av Jan Strömdahl (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i plan- och bygglagen att det särskilda kravet på parkeringsutrymme upphävs genom att anta det i bilaga till denna motion fogade lagförslaget.

1989/90:BoU3

1988/89:Bo505 av Per Olof Håkansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information om och kontroll av efterlevnaden av reglerna om skyddsanordningar på tak.

1988/89:Bo510 av Ulla-Britt Åbark och Anita Johansson (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett tillägg i svensk byggnorm om installation av brandvarnare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av information om installation av brandvarnare i våra bostäder.

1988/89:Bo511 av Ingvar Björk och Börje Nilsson (båda s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att boverket inför utfärdande av tillämpningsföreskrifter för ny- och ombyggnation beaktar vad som i motionen sagts om tillgänglighetskravet.

1988/89:Bo517 av Kaj Nilsson (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar att cementproduktindustrin, såväl inhemska som utländska företag, skall ge fullständiga varudeklarationer och hanteringsanvisningar för sina produkter.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A226.

1988/89:Bo521 av Berit Löfstedt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för ökat kvalitetsmedvetande vad avser bostadens inre utformning.

1988/89:Bo522 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en bomiljölag i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär en obligatorisk besiktning av ventilationen i befintliga bostäder i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att förse alla bostäder med bruksanvisningar.

1988/89:Bo523 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärdsgränsen för radon i bostäder.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo796.

1988/89:Bo525 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1989/90:BoU3

2. att riksdagen beslutar att ett förbud mot direktverkande el i permanentbebyggelse omedelbart införs.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N430.

1988/89:Bo527 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga kreditgarantier för banklån till enskilda personer som drabbats av mögel i hus.

1988/89:Bo530 av Karl Hagström (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en åtgärdsplan för utrustning av befintliga kök och soprum så att källsortering av sopor kan utföras,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att nya byggnormer bör inrättas för kök, soprum och inredning för att underlätta källsortering av sopor.

1988/89:Bo531 av Lars Ulander och Ulla-Britt Åbark (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om VDN-märkning av byggmaterial m.m.

1988/89:Bo532 av Ingvar Eriksson och Rune Rydén (båda m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbättrad, varaktig ventilation i lokaler där människor vistas med hänsyn till allergi- och radonhot,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om bestämmelser för rätt åtgärder vid gaslarm.

1988/89:Bo539 av Åsa Domeij och Roy Ottosson (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om soprummens utformning för att underlätta källsortering av sopor.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo866.

1988/89:Bo542 av Jill Lindgren m.fl. (mp,c,vpk) vari yrkas att riksdagen begär förslag från regeringen på VDN-märkning och kontroll av byggmaterial som tillverkas i eller importeras till Sverige.

1988/89:Bo544 av Siw Persson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att arbetsgruppen om sjuka hus omvandlas till en parlamentarisk kommission med uppgift att successivt och skyndsamt lägga fram förslag till åtgärder i linje med höstens riksdagsbeslut,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formerna för kunskapsöverföring från forskare till myndigheter, byggare och förvaltare.

1988/89:Bo545 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av stöd till hushåll drabbade av mögel i sina bostäder.

1989/90:BoU3

1988/89:Bo546 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändringar i hälsoskyddslagen beträffande fukt och mögel.

1988/89:Bo548 av Roy Ottosson m.fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar att förbjuda byggnadsmaterial som avger radongas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att planverkets byggnormer skall kompletteras med stränga radonnormer enligt vad som anförts i motionen.

1988/89:Bo549 av Roy Ottosson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att gränsvärden för buller skall införas senast före 1993 års utgång med 30 dB(A) i bostäder nattetid, 35 dB(A) på arbetsplatser, vilka i sig inte klassats som särskilt bullriga, och 55 dB(A) utomhus,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo957.

1988/89:Bo550 av Gunnar Björk och Karin Starrin (båda c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär fortlöpande redovisning av arbetet med radon i bostäder.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo958.

1988/89:Bo554 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bestämmelser bör utfärdas så att det i varje bostadsområde kommer att finnas minst en vedspis eller motsvarande som reserv per två hushåll.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Fö210.

dels den med anledning av proposition 1988/89:139 väckta motion:

1988/89:Bo13 av Agne Hansson m. fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av VDN-märkning av bostäder.

3.1 Byggnaders inomhusmiljö

3.1.1 Tidigare riksdagsbehandling m.m.

Bostadsutskottet behandlade hösten 1988 frågan om byggnaders inomhusmiljö (betänkande 1988/89:BoU2). Med anledning av motioner (s), (m), (fp) och (c) gjorde utskottet och riksdagen ett tillkännagivande som innebar att en bred översyn skulle göras med syfte att komma till rätta med bristerna i inomhusmiljön och problemen med s.k. sjuka hus. I sammanhanget betonade utskottet dels att kunskaperna om problemen i byggnaders inomhusmiljö måste öka, dels att den kunskap som redan finns måste tas till vara, systematiseras och föras ut till berörda parter. Den förordade översynen skall bl.a. omfatta

- en definition av förekommande begrepp,
- en kartläggning av problemens omfattning med avseende på förekomsten av sjuka hus samt av andra brister, t.ex. fukt och mögel,
- åtgärder för att undvika problem som kan uppkomma vid en bristande samordning mellan byggprocessens olika skeden,
- frågor kring användningen av olika byggmaterial,
- åtgärder för att skapa förutsättningar för att byggnaders ventilations-system får en fullgod funktion under byggnadens hela brukstid,
- ändamålsenligheten i dagens ansvarssystem,
- ändamålsenligheten i dagens stödsystem samt
- behovet av ytterligare forskning kring problemen med sjuka hus.

Med avseende på de allvarliga effekterna av brister i inomhusmiljön förutsatte bostadsutskottet att de förordade åtgärderna skulle genomföras med största skyndsamhet, och att de nyvunna kunskaperna och erfarenheterna utan dröjsmål skulle föras ut i praktisk tillämpning. Avslutningsvis framhöll dessutom utskottet att regeringen till riksdagen borde lämna en redovisning för utredningsarbetet och med anledning härav vidtagna åtgärder.

De av riksdagen förordade övervägandena m.m. avseende byggnaders inomhusmiljö görs av den av regeringen sommaren 1988 tillsatta arbetsgruppen för frågor som rör s.k. sjuka hus. Enligt sina ursprungliga direktiv skall arbetsgruppens huvudsakliga arbetsuppgifter vara att

- redovisa en översikt över tillgänglig kunskap om sambandet mellan ohälsa och konstruktioner, installationer eller material i byggnader,
- föreslå åtgärder som syfter till att förebygga och undanröja sådana förhållanden i byggnader som kan vålla ohälsa samt
- belysa ansvarssystemet och dess ändamålsenlighet när olägenheter uppkommer samt lägga fram förslag eller ta andra initiativ som föranleds härav.

Arbetsgruppen avser att presentera resultatet av sitt arbete under innevarande år.

Som redovisats ovan ingår i riksdagens uppdrag till regeringen att ytterligare belysa frågan kring användningen av olika byggmaterial m.m. Enligt utskottets betänkande (1988/89:BoU2 s. 14) gäller det bl.a. åtgärder som syftar till att förhindra användningen av ur olika aspekter olämpliga byggmaterial. Som exempel på sådana möjliga åtgärder nämner utskottet varudeklaration eller obligatoriskt typgodkännande av sådana material. En fråga som enligt utskottets mening också borde övervägas i detta sammanhang är behovet av ytterligare gränsvärden för olika föroreningar i inomhusluften. Avslutningsvis anförde utskottet i denna del att möjligheterna att förstärka kunskapsåterföringen samt att utöka informationen om god bostadskvalitet, inte minst vad gäller val av byggmaterial, borde övervägas.

Inom justitiedepartementet pågår arbetet med att utarbeta ett förslag till lag om produktansvar. Arbetet syftar till att reglera skador på konsumentegendom och personskador orsakade av att produkter brister i säkerhet. Bland de produkter som omfattas ingår bl.a. byggnadsmaterial. Avsikten är att en promemoria skall presenteras under hösten 1989.

Den produktsäkerhetslag som trädde i kraft den 1 juli 1989 innebär bl.a. att produkter som är farliga skall kunna återkallas eller förses med varningsinformation. Även säljförbud skall kunna utfärdas för farliga produkter med stöd av lagen. I den mån byggprodukter m.m. inte fyller kraven på produktsäkerhet omfattas de av lagen.

3.1.3 Gränsvärden för radon m.m.

Radon är en radioaktiv ädelgas som bildas vid sönderfall av det radioaktiva ämnet radium. Radon finns normalt i luften. Denna gas är dock inte stabil utan sönderfaller i sin tur i dotterprodukter — radondöttrar. De likaledes radioaktiva radondöttrarna är fasta ämnen som lätt binds vid damm och andra partiklar i luften. Det är dessa radondöttrar som utgör den stora hälsorisen vid höga radonhalter. I lungor och luftrör, som är känsliga för alfastrålning, ger de upphov till höga stråldoser och därigenom en ökad risk för lungcancer. Koncentrationen eller halten av radon och radondöttrar i luft brukar anges i Bq/m^3 . Enheten becquerel (Bq) motsvarar ett sönderfall per sekund.

Enligt boverkets nybyggnadsregler får medelvärdet av radondotterhalten vid nybyggnad inte överstiga 70 Bq/m^3 . Vid ombyggnad skall egenskapskraven vid nybyggnad bilda utgångspunkt för de krav som skall fastställas. I den med stöd av plan- och bygglagen (PBL) utfärdade plan- och byggförordningen (PBF) lämnar regeringen närmare föreskrifter om i vilken utsträckning kraven enligt PBL skall hävdas vid ombyggnad. Hävdandet av kraven skall dock ske under beaktande av

det grundläggande kravet på varsamhet och med hänsyn tagen till den befintliga byggnadens förutsättningar. I avvaktan på att särskilda ombyggnadsregler utfärdas är det byggnadsnämnden som har att göra denna avvägning. Med hänsyn till hälsoskyddslagstiftningens regler om sanitär olägenhet får dock gränsvärdet 400 Bq/m^3 inte överskridas.

I en skrivelse till regeringen i april 1989 har socialstyrelsen beslutat att inhämta regeringens medgivande att besluta om en sänkning av gränsvärdet för radon i bostäder från 400 Bq/m^3 till 200 Bq/m^3 . I enlighet med den s.k. begränsningsförordningen har socialstyrelsen också utfört en konsekvensutredning i vilken kostnaderna för den förordade sänkningen av gränsvärdet har beräknats. Av utredningen framgår att det är knappt 90 000 bostäder som kan beräknas ha en radondotterhalt mellan 200 och 400 Bq/m^3 , vilket motsvarar något mindre än 2,5 % av det totala bostadsbeståndet. Merkostnaderna för att sänka radondotterhalten i denna del av bostadsbeståndet har beräknats till omkring 1 miljard kronor. Av socialstyrelsens beräkningar framgår också att kommunernas kostnader för ett utökat spårningsarbete kan uppskattas till omkring 150 milj. kr.

Frågan om en sänkning av gränsvärdet för radondotterhalten i befintlig bebyggelse i enlighet med socialstyrelsens förslag bereds f.n. i regeringskansliet. Ytterligare överväganden i hithörande frågor kommer dessutom att göras inom ramen för arbetet med 1990 års budgetproposition.

För egenahem kan sedan den 1 juli 1988 ett s.k. radonbidrag utgå. Bidraget kan lämnas om radondotterhalten i huset överstiger det gränsvärde som socialstyrelsen anger som godtagbart från hälsoskyddssynpunkt (för närvarande satt till 400 Bq/m^3). Bidraget lämnas under vissa förutsättningar med 50 % av skälighetskostnad för saneringsåtgärder, dock högst med 15 000 kr. Bidrag under 1 000 kr. betalas inte ut. För hyres- och bostadsrättsbostäder kan bostadslån utgå om radonåtgärderna utförs i samband med en ombyggnad. Tillägglån kan då utgå om kostnaden för åtgärderna överstiger husets ekonomiska bärkraft. I andra fall kan s.k. RBF-stöd utgå.

3.1.4 Krav på ventilation m.m.

De allmänna kraven på luftväxling enligt nybyggnadsreglerna innebär att ett rum skall ha kontinuerlig luftväxling. Denna luftväxling skall i sin tur anordnas så att utsöndringsprodukter från personer och byggnadsmaterial samt fukt, luftföroreningar, elak lukt samt hälsofarliga ämnen inte anhopas. I nybyggnadsreglerna anges också ett minsta uteluftsflöde som alltid skall vara uppfyllt. För vissa utrymmen som sovrum, kök och badrum gäller dock att luftväxlingen skall ske i en betydligt snabbare takt.

Alla egnahem som byggs med stöd av statligt subventionerade bostadslån omfattas sedan den 1 juli 1989 av ett tioårigt konsumentskydd. Skyddet skall omfatta en produktionsgaranti och en utfästelse att avhjälpa väsentliga skador på huset till följd av fel eller brister i konstruktion, utförande eller material. Lånevillkoret anses uppfyllt om utfästelsen lämnats av AB Bostadsgaranti med försäkring i Konsortiet för försäkring av småhusgaranti eller av HSB, Riksbyggen eller BPA med försäkring i Folksam. Villkoret anses uppfyllt även i andra fall om motsvarande garanti och försäkring lämnas.

I syfte att hjälpa ägare till småhus med omfattande fukt- och mögelskador inrättades den 1 januari 1986 en särskild nämnd — småhusskadenämnden — i enlighet med ett avtal som staten ingått med Svenska kommunförbundet och med Byggentreprenörerna. Samtidigt inrättades också en statlig fond med egen styrelse och delvis självständiga uppgifter.

Avtalet med Byggentreprenörerna och Svenska kommunförbundet gäller i huvudsak skador i hus som under tiden den 1 september 1975— den 31 augusti 1985 sålts till eller uppförts på total- eller generalentreprenad åt en enskild konsument enligt avtal med ett företag anslutet till Byggentreprenörerna eller med en kommun eller ett kommunalt företag. Finner nämnden att skadan beror på vårdslöshet av företaget, skall skadan avhjälpas av företaget — och i annat fall av staten. Husägaren skall själv svara för reparationskostnaderna upp till ett belopp som motsvarar ett basbelopp.

Fukt- och mögelskador i alla andra småhus, som är yngre än 30 år, kan tas om hand av den statliga fondstyrelsen. Det kan t.ex. vara fråga om hus byggda av företag som inte är medlemmar i Byggentreprenörerna eller av företag som har gått i konkurs, hus som har byggts på delad entreprenad, dvs. av flera olika företag tillsammans, eller s.k. självbyggen. Även i ärenden som beslutas av fondstyrelsen får ägaren själv svara för en del av reparationskostnaden, vanligen med ett belopp som motsvarar ett basbelopp. I vissa fall kan ägarens självrisk bli högre, dock inte mer än vad fastigheten kan bära.

För åtgärder mot radon, fukt, mögel och rost m.m. i hyres- och bostadsrättshus kan under vissa förutsättningar dessutom utgå tilläggs-lån. Lånen är ränte- och amorteringsfria. Denna ränte- och amorteringsfrihet omprövas dock vart femte år under lånets löptid.

3.2.1 Normsystemets uppbyggnad m.m.

PBL trädde i kraft den 1 juli 1987. Den ersatte därvid byggnadslagen (BL), byggnadsstadgan (BS) samt lagen om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande (LPI).

De grundläggande kraven på byggnader kommer till uttryck i 3 kap. PBL. Med stöd av PBL (16 kap. 1 §) har dessutom regeringen, som framgått ovan, utfärdat PBF i vilken plan- och bostadsverket bemyndigas att meddela föreskrifter till PBL avseende nybyggnad och ombyggnad samt förbättring. De av boverket med stöd härav utfärdade nybyggnadsreglerna trädde i kraft den 1 januari 1989. Äldre föreskrifter skall dock tillämpas på byggnadsarbeten som utförs enligt bygglov som meddelats före denna tidpunkt liksom för arbeten som inte kräver lov som påbörjats för denna dag. I de fall då ansökan om bygglov görs före den 1 januari 1991 skall dessutom, om sökanden begär det, vissa äldre föreskrifter som Svensk byggnorm 1980 tillämpas. Nybyggnadsreglerna gäller uppförande av nya byggnader som kräver bygglov. I fråga om byggnader som får uppföras utan bygglov skall dock reglerna tillämpas i skälighetsutsträckning.

Arbetet med utfärdande av särskilda ombyggnadsregler pågår inom boverket. I avvaktan på att dessa utfärdas skall vid ombyggnad nybyggnadskraven enligt PBL och PBF tillämpas. Detta skall dock ske under beaktande av det grundläggande kravet på varsamhet och med hänsyn tagen till den befintliga byggnadens förutsättningar. Det ankommer på byggnadsnämnden att i det enskilda ärendet göra denna avvägning.

3.2.2 Krav på tillgänglighet m.m.

Enligt 2 kap. 4 § PBL gäller vid nybyggnad inom områden med sammanhållen bebyggelse att bebyggelsemiljön skall utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan använda området. Genom 3 kap. 7 § PBL ställs dessutom krav på att byggnader som innehåller bostäder, arbetslokaler eller lokaler till vilka allmänheten äger tillträde skall vara inrättade så att de kan användas av personer med nedsatt orienterings- eller rörelseförmåga. De övergripande bestämmelserna i 3 kap. PBL har dessutom konkretiserats i de nybyggnadsregler som trädde i kraft den 1 januari 1989.

I korthet innebär de nu redovisade reglerna att t.ex. hissar och ramper måste anordnas där så krävs för att bostäderna och lokalerna skall kunna besökas av personer med någon form av funktionsnedsättning. Vidare måste korridorer, dörrar, toaletter och kapprum utformas så att de kan fungera för sådana personer (besöksstillgänglighet).

Att bostäder och lokaler skall kunna användas innebär att de permanent skall kunna utnyttjas. Bostäderna skall dessutom vara planerade och förberedda så att vanliga anpassningsåtgärder skall kunna göras utan orimliga kostnader. I bostadshus med tre eller flera våningsplan skall hiss finnas. Hus med färre än tre våningar skall utformas så att möjlighet finns att utan svårighet installera hiss eller annan lyftanordning.

Vid ombyggnad gäller att de delar som byggs om skall utföras så att de tillförs de egenskaper som anges för nybyggnad. Beträffande tillgänglighet gäller att de ombyggda delarna skall tillföras de i PBL angivna kraven om det inte är uppenbart oskäligt med hänsyn till ombyggnadens omfattning och byggnadens standard.

Avsteg från tillgänglighetskravet i PBL kan grundas antingen på planer eller på den enskilda byggnadens förutsättningar. Skall avsteg från kravet medges är förutsättningen att de lägre kraven befunnits lämpliga med hänsyn till förhållandena inom området och att kraven anges i ett kommunalt beslut i form av områdesbestämmelser eller detaljplan. Ett på så sätt beslutat lägre krav kan ytterligare jämkas.

3.2.3 Regler om direktverkande elvärme m.m.

Genom 3 kap. 3 § PBL ställs krav på att byggnader skall medge god hushållning med energi. I fråga om direktverkande elvärme innebär detta krav att en- och tvåbostadshus får förses med direktverkande elvärme endast om det finns särskilda skäl. Sådana skäl föreligger bl.a. för småhus som är energisnålt utformade. De nybyggnadsregler som får tillämpas från den 1 januari 1989 innebär att i huvudsak alla nya byggnader kommer att motsvara kravet på energisnål utformning. Regeringen har mot bakgrund härav uppdragit åt boverket att lämna förslag till åtgärder som motverkar långsiktiga bindningar till system för uppvärmning med direktverkande el. Efter en förberedande studie under våren 1989 avser boverket att redovisa resultatet av sina överväganden under hösten 1989.

I avvaktan på att boverket skall slutföra sitt uppdrag har på förslag av regeringen och efter beslut av riksdagen (prop. 1988/89:100, BoU7 s. 44) den 1 juli 1989 införts bestämmelser som innebär att statligt bostadslån inte utan särskilda skäl skall lämnas för installation av direktverkande elvärme vid nybyggnad eller för byte till sådan värme vid ombyggnad. Undantag från denna regel skall dock kunna medges om kultur- eller miljöintressen eller sociala skäl talar härför. Även i de fall särskilda åtgärder vidtas för att underlätta en framtida övergång till ett alternativt uppvärmningssystem skall installation av direktverkande elvärme kunna belånas.

Med anledning av en motion (vpk) uttalade bostadsutskottet och riksdagen hösten 1988 (betänkande 1988/89:BoU1 s. 10) att det fanns goda skäl att vidta åtgärder för att i samband med ny- och ombyggnad underlätta källsortering av sopor. Med hänvisning härtill gav riksdagen regeringen till känna att nybyggnads- och ombyggnadsregler till PBL skulle utformas så att det blev möjligt att med hävdande av reglerna ge bostadshusen en sådan utformning att källsortering av sopor underlättades.

Den av riksdagen aktualiserade frågan bereds inom regeringens kansli. Enligt vad utskottet erfarit avser också regeringen att under hösten uppdra åt boverket att inkomma med förslag till ändrade byggregler m.m.

4 Utskottet

4.1 Byggnaders inomhusmiljö

4.1.1 Allmänna åtgärder för en bättre inomhusmiljö m.m.

Inledningsvis behandlar utskottet i detta avsnitt ett motionsyrkande om *hävandet av kvalitets- och miljökraven i byggandet.*

Enligt centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 är i en social bostadspolitik insatser för att komma till rätta med brister både i den yttre och inre bostadsmiljön centrala. En sådan politik innefattar såväl åtgärder som förhindrar att nya boendemiljöproblem uppstår som insatser för att lösa de problem som redan finns. Enligt motionärerna måste de som drabbas dels erhålla reella möjligheter till ett varaktigt boendalternativ, dels hållas skadeslösa. De många dåliga boendemiljöerna måste enligt motionärerna uppmärksammas och orsakerna till dem noggrant analyseras. Det anges därför vara nödvändigt att i planeringen av byggandet föra in ökade kvalitets- och miljökrav.

Det är enligt motionärerna mot bakgrund av det anförda viktigt att riksdagens beslut på grundval av bostadsutskottets betänkande 1988/89:BoU2 om en översyn i syfte att komma till rätta med bristerna i bomiljön leder till snabba och konkreta resultat. Enligt motionärernas uppfattning måste i detta arbete ingå en bred offensiv för att förbättra boendemiljön. Det anges dessutom vara viktigt att innehållet i de lagar och regler som styr boendemiljöfrågorna i högre grad riktas mot kvalitetsaspekterna kring byggande och boende. I motionens yrkande 12 såvitt nu är i fråga begärs också ett riksdagens tillkännagivande härom.

Utskottet delar i allt väsentligt vad som i den nu behandlade motionen anförts om vikten av att åstadkomma en ur alla aspekter god boendemiljö. Inte minst gäller detta inomhusmiljön. Som framgår av framställningen ovan (avsnitt 3.1.1) har också utskottet så sent som hösten 1988 i sitt betänkande 1988/89:BoU2 ingående behandlat dessa frågor. Utskottet vill mot bakgrund härav än en gång understryka att ett grundläggande krav naturligtvis måste vara att alla tillförsäkras en bra inomhusmiljö såväl i bostaden som i övriga byggnader. Det är självfallet inte försvarligt att det i ny- och ombyggda byggnader finns så allvarliga brister att byggnaderna i sig ger upphov till bl.a. hälsoproblem. På grundval av utskottets nu nämnda betänkande har också riksdagen uppdragit åt regeringen att göra en allsidig översyn av problemen med sjuka hus m.m. Arbetet med översynen har av regeringen ålagts den särskilda arbetsgruppen för frågor som rör s.k. sjuka hus. I enlighet med riksdagens beslut omfattar översynen bl.a. förslag till ett konkret åtgärdsprogram innefattande bl.a. eventuella lagstiftningsåtgärder och ändring av byggnormerna. Dessutom ingår i gruppens uppdrag möjligheterna att få ett mer heltäckande försäkringskydd för byggnader och ett större garantiåtagande från byggproducenter m.fl. Även de olika reglerna för stöd vid inträffade skador m.m. innefattas i översynen.

Som framgår av det ovan anförda pågår ett omfattande arbete kring problemen med s.k. sjuka hus och byggnaders inomhusmiljö. Enligt utskottets mening får detta arbete i stor utsträckning anses svara mot de mera övergripande åtgärder m.m. som föreslås i centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205. Resultatet av pågående utredningsinsatser m.m. bör avvaktas innan ytterligare åtgärder vidtas. Ett tillkännagivande i enlighet med motionens yrkande 12 såvitt nu är i fråga torde därmed inte erfordras. Motionsyrkandet avstyrks.

Frågan om *den organisatoriska uppbyggnaden av utredningsarbetet om s.k. sjuka hus* tas upp i en motion.

Med hänvisning bl.a. till vikten av att komma till rätta med hälsorisker i inomhusmiljön förordas i motion 1988/89:Bo544 (fp) yrkande 1 att den av regeringen tillsatta arbetsgruppen för frågor som rör problem med s.k. sjuka hus skall omvandlas till en parlamentarisk kommission.

Arbetsgruppen för frågor som rör s.k. sjuka hus är nu inne i slutskedet av sitt arbete. Enligt vad som framgår ovan avser gruppen att redovisa sitt arbete under år 1989. Det är enligt utskottets mening mot bakgrund härav inte lämpligt att nu vidta några organisatoriska ändringar av utredningsarbetet. Behovet av ytterligare utredningsinsatser och hur dessa skall organiseras får bedömas när resultatet av pågående överväganden m.m. föreligger. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motion 1988/89:Bo544 (fp) yrkande 1.

Avslutningsvis tas upp *kunskapsöverföringen kring problemen med s.k. sjuka hus*.

I motion 1988/89:Bo544 (fp) yrkande 3 föreslås att kunskapsöverföringen kring problemen med sjuka hus skall förbättras. Det gäller framför allt kunskaps- och erfarenhetsöverföringen från forskare till myndigheter, byggare och förvaltare. Enligt motionärernas mening är det inte minst angeläget att byggföretagen lär sig att ta till vara ny och säker teknik.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att de kunskaper som redan i dag finns, eller som kommer fram kring hur problemen med s.k. sjuka hus skall lösas förs ut i praktisk tillämpning. I sitt betänkande 1988/89:BoU2 (s. 15) framhöll också utskottet vikten av att få fram ytterligare kunskaper på området och att dessa skyndsamt fördes ut. I anslutning härtill betonades även att redan befintliga kunskaper måste tas till vara på ett bättre sätt. Utskottet uttalade dessutom att åtgärder borde vidtas för att för ut dessa befintliga kunskaper och erfarenheter till de i byggprocessen verksamma. Enligt vad utskottet erfarit har också arbetsgruppen för frågor som rör s.k. sjuka hus initierat att plan- och bostadsverket tillsammans med statens råd för byggnadsforskning medverkar till att föra den kunskap som finns i dag till den offentliga sektorn och till byggbranschen.

Som framgår av det nu anförda får förslaget i motion 1988/89:Bo544 (fp) yrkande 3 anses i inte ringa grad tillgodosett genom redan vidtagna åtgärder m.m. Bedömningen av behovet av ytterligare åtgärder på området bör enligt utskottets mening kunna anstå i avvaktan på att erfarenheter vinnas av den hittills initierade verksamheten. Motionsyrkandet avstyrks.

4.1.2 Krav på byggmaterial m.m.

Förslag avseende varudeklaration av bostäder och byggmaterial samt skärpt kontroll av byggmaterial förs fram i sammanlagt sex motioner.

I motion 1988/89:Bo13 (c) yrkande 4 och centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 yrkande 13 ställs krav på varudeklaration av bostäder. Med hänvisning till att nya byggmaterial kan medföra hälsorisker, låg slitstyrka och höga boendekostnader föreslås i motionerna att en VDN-märkning av bostäder införs. Enligt förslagen skall denna märkning avse bostadens totala kvalitet med avseende bl.a. på möblerbarhet, ljudisolering, ljusförhållanden och byggmaterial.

I den sistnämnda motionen hävdas dessutom att det årligen utkommer mängder av nya ämnen och material på byggmarknaden. Med hänvisning härtill kräver motionärerna — yrkande 17 såvitt nu är i fråga — en skärpt kontroll före användningen av nya byggmaterial. Denna kontroll skall enligt förslaget inte bara omfatta en kemisk test av själva materialet, utan också avse vad som händer när materialet sätts samman med andra material.

I motion 1988/89:Bo517 (mp) förordas att cementindustrins produkter skall förses med fullständiga varudeklarationer och hanteringsanvisningar. Enligt motion 1988/89:Bo531 (s) bör det mot bakgrund av problemen med sjuka hus övervägas om inte krav på VDN-fakta på byggnadsmaterial och inredningsmaterial skall införas. En sådan varudeklaration skall enligt motionärerna ge uppgift om materialets sammansättning och om hur det skall hanteras på ett korrekt sätt. Med hänvisning härtill förordas att en utredning om hur en VDN-märkning skall utformas m.m. tillsätts. Även i motion 1988/89:Bo542 (c,vpk,mp) förs — också i denna motion mot bakgrund av problemen med sjuka hus — fram krav på VDN-märkning av byggmaterial. I en sådan varudeklaration skall enligt förslaget anges vad materialet består av och då särskilt med avseende på innehåll av lösningsmedel, plaster eller kemikalier som i vissa sammanhang och kombinationer kan orsaka allergier m.m. eller som är förknippade med en eventuell cancerrisk.

Utskottet behandlar först förslagen avseende *varudeklaration av bostäder och byggmaterial*.

En av de faktorer som har stor betydelse för en byggnads inomhusmiljö är naturligtvis vilka enskilda byggnadsmaterial och vilka kombinationer av olika sådana material som används. Även om det redan i dag finns en betydande kunskap på detta område är många frågor ännu obesvarade. I det uppdrag som givits till regeringen genom bostadsutskottets betänkande 1988/89:BoU2 ingår därför att ytterligare belysa frågor kring användningen av olika byggnadsmaterial. Som framhölls i betänkandet (s. 14) gäller detta bl.a. åtgärder som syftar till att förhindra användningen av ur olika aspekter olämpliga byggmaterial. Som exempel på sådana möjliga åtgärder angav utskottet varudeklaration eller obligatoriskt typgodkännande av byggmaterial. Enligt vad utskottet erfarit övervägs också dessa frågor av regeringens arbetsgrupp för frågor som rör s.k. sjuka hus. Ytterligare ställningstaganden i hithörande frågor bör enligt utskottets mening anstå i avvaktan på att detta utredningsarbete slutförs. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 yrkande 13 samt motionerna 1988/89:Bo13 (c) yrkande 4, 1988/89:Bo517 (mp), 1988/89:Bo531 (s) och 1988/89:Bo542 (c,vpk,mp).

Avslutningsvis behandlar utskottet i detta avsnitt förslaget om *skärpt kontroll av byggmaterial*.

Även vad som i centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 yrkande 17 såvitt nu är i fråga förordats beträffande skärpt kontroll före användningen av nya byggmaterial avstyrks med hänvisning till vad som ovan anförts om pågående utredningsinsatser m.m. Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla att regeringens överväganden med anledning av bostadsutskottets betänkande 1988/89:BoU2 även skall omfatta det nuvarande ansvarssystemet på området och dess ändamålsenlighet när skador m.m. uppkommer.

Inledningsvis behandlar utskottet i detta avsnitt två motionsyrkanden om ett *utökat produktansvar m.m.*

I centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 yrkande 16 hemställs om ökade insatser mot fuskbyggen. Enligt motionärerna måste ett ökat produktansvar införas inom byggbranschen för att garantera att en byggnad uppförs på ett kvalitativt riktigt sätt. Därvid spelar enligt motionärerna konsumentskyddet och produktgarantin en viktig roll. Särskilt viktigt är det dock enligt deras mening att en sådan garanti är kopplad till ett försäkringssystem där entreprenören är skyldig att återförsäkra sig för att kunna lämna en fullgod garanti. Vidare anförs att en helt fristående besiktningsorganisation liknande virkesmätareföreningens inom skogs- och virkesbranschen bör byggas upp för kontroll av byggenskapen. I motionens yrkande 17 såvitt nu är i fråga förs dessutom fram krav på att tillverkare och importörer av nya byggnadsmaterial skall åläggas att ta en ansvarsförsäkring för sina produkter för att förstärka kontrollen av de material som används.

Det är, som utskottet anfört ovan, naturligtvis av största vikt att olika åtgärder vidtas för att förhindra att t.ex. brister i inomhusmiljön uppstår. Den primära uppgiften måste sålunda vara att i möjligaste mån undvika att skador eller andra olägenheter uppkommer. Även om åtgärder med denna inriktning vidtas kan det naturligtvis ändå inträffa att felaktigheter uppträder. Bland de frågor som riksdagen genom betänkandet 1988/89:BoU2 uppdragit åt regeringen att överväga ingår därför bl.a. att överse det nuvarande ansvarssystemet och dess ändamålsenlighet i dessa situationer. Uppdraget innefattar även en utvärdering av ändamålsenligheten i det befintliga stödsystemet och frågan om behovet av ytterligare garantier och försäkringar m.m. Utskottet vill i detta sammanhang också peka på det arbete med utarbetandet av en produktansvarslag som pågår inom justitiedepartementet (avsnitt 3.1.2). Denna lagstiftning är avsedd att omfatta också skador på konsumentegendom och personskador orsakade av att byggprodukter brister i säkerhet.

De i centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 yrkandena 16 och 17, detta yrkande såvitt nu är i fråga, aktualiserade frågorna om ett utökat produktansvar m.m. är, som framgår av framställningen ovan, redan föremål för överväganden. Ytterligare ställningstaganden i hithörande frågor bör enligt utskottets mening anstå i avvaktan på att dessa överväganden slutförs. Motionsyrkandena avstyrks.

Frågan om *problemen med extraordinära underhållsåtgärder* tas upp i motion 1988/89:Bo204 (s).

En angelägen uppgift för en ansvarskännande fastighetsförvaltare är enligt motionen att förutse och planera underhållsinsatser, ekonomiskt och personellt. Enligt motionären har dock denna planering försvårats av att vissa komponenter eller hela system har en betydligt kortare livslängd än vad som kunnat förutses. Detta förhållande kan i sin tur ge upphov till extraordinära underhållsåtgärder och därav följande

extra kostnader — kostnader som drabbar de boende. Det är enligt motionären därför angeläget att hitta lösningar som förhindrar att extraordinära kostnader för oförutsett underhåll och för byggskador uppstår. Som exempel på sådana lösningar nämns införandet av dels en avgift på byggmaterial, dels ett fondsystem av den typ som finns i Danmark. Med hänvisning härtill förordas att regeringen på lämpligt sätt ser över problemen med oförutsett underhåll och byggskador.

Vid tidigare ställningstaganden till motsvarande motionsyrkanden (BoU 1987/88:2 s. 15 och 1988/89:BoU2 s. 17) har utskottet redovisat de krav som genom PBL ställs på att byggnader skall ges en sådan utformning att de får en betryggande beständighet. Bestämmelserna i denna del innebär bl.a. att byggnader skall utformas så att de krav som ställs på dem vid uppförandet också kan uppfyllas med skäliga underhållsinsatser under den avsedda brukstiden. Dessa bestämmelser har tillkommit bl.a. mot bakgrund av de risker som visat sig vara förknippade med användningen av vissa oprövade tekniska lösningar och material. Bestämmelserna är sålunda ett uttryck för en strävan att minska reparations- och underhållskostnaderna under byggnadens hela brukstid. Genom PBL har bättre förutsättningar än tidigare skapats för att få till stånd ett byggande som inte leder till oförutsedda och onödigt dyra underhållskostnader. I anslutning härtill vill utskottet också peka på de utredningsinsatser som pågår kring problemen med s.k. sjuka hus. Härei ingår bl.a. överväganden avseende egenskaperna hos olika byggmaterial m.m. samt en översyn av ändamålsenligheten hos dagens ansvarssystem. Även inom ramen för bostadsfinansieringssystemet har åtgärder vidtagits för att skapa förutsättningar för ett byggande med en god beständighet. Vid beräkningen av det statliga lånets storlek tas sålunda särskild hänsyn till åtgärder som minskar kostnaderna för drift och underhåll. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion 1988/89:Bo204 (s).

4.1.4 Gränsvärden för radon m.m.

Frågan om *sänkta gränsvärden för radon i bostäder m.m.* tas upp i två motioner.

Med hänvisning till motion 1988/89:Jo796 föreslås i moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo523 att insatserna för att spåra och åtgärda samtliga bostäder med en radondotterhalt överstigande 400 Bq/m³ skall effektiviseras och intensifieras. Dessutom förordas att åtgärdsgränsen bör sänkas till 200 Bq/m³, detta för att få en bättre överensstämmelse med andra länders gränsvärden.

Enligt motion 1988/89:Bo548 (mp) yrkande 4 bör stränga radonnormer införas i byggnormen. Dessa normer skall enligt förslaget stipulera maximalt tillåten radonhalt, krav på ventilation och även i övrigt byggnadstekniska detaljer som kan påverka radonhalten inomhus. I motionens yrkande 3 krävs dessutom ett förbud mot byggnadsmaterial som avger radongas.

Som framgår av redovisningen ovan (avsnitt 3.1.3) har socialstyrelsen i en skrivelse begärt regeringens medgivande att få sänka gränsvärdet för radon i bostäder från dagens 400 Bq/m³ till 200 Bq/m³. Denna begäran övervägs för närvarande inom regeringens kansli. Enligt utskottets mening bör ytterligare ställningstagande i denna fråga anstå i avvaktan på resultatet av regeringens överväganden. Utskottet förutsätter att regeringen i budgetpropositionen redovisar kostnaden för en eventuell sänkning av gränsvärdet. Moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo523 och motion 1988/89:Bo548 (mp) yrkandena 3 samt 4 avstyrks med hänvisning härtill.

En fortlöpande *redovisning av kommunernas arbete med att spåra radon i bostäder* krävs i motion 1988/89:Bo550 (c) yrkande 2. Enligt motiveringen — som återfinns i motion 1988/89:Jo958 — har tack vare statens institut för byggnadsforskning i Gävle stora insatser gjorts för att spåra radon i bostäder. Det är enligt motionärernas mening därför nödvändigt att institutet får de resurser som krävs för detta arbete.

Med hänvisning till tidigare ställningstaganden (BoU 1987/88:2 samt 1988/89:BoU2) vill utskottet på nytt slå fast att ansvaret för att såväl nyproducerade som ombyggda och befintliga bostäder inte skall uppvisa oacceptabla nivåer av radioaktiv strålning främst åvilar kommunerna. De gränsvärden som gäller och som redovisats ovan (avsnitt 3.1.3) tillkommer det kommunerna och då i första hand byggnadsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden att beakta bl.a. vid bygglovsprövningen. Även ansvaret för att spåra befintliga bostäder med för höga radondotterhalter faller primärt på kommunerna. Liksom tidigare vill också utskottet i detta sammanhang framhålla det ansvar som naturligen också måste läggas på den enskilde fastighetsägaren att initiera undersökningar m.m. i de fall det kan finnas anledning befara en hög radondotterhalt.

Utskottet har ovan betonat kommunernas ansvar för att spåra bostäder med för höga radondotterhalter m.m. Till stöd för kommunernas arbete med dessa frågor har också information till fastighetsägare m.fl. gått ut från bl.a. boverket och dess föregångare bostadsstyrelsen och planverket. Så sent som sommaren 1989 har dessutom boverket, socialstyrelsen och strålskyddsinstitutet i en gemensam skrivelse till kommunerna m.fl. lämnat information om bestämmelser och ansvarsfördelning i fråga om radon i bostäder.

Med hänvisning till vad som nu anförts om kommunernas ansvar för att spåra bostäder med för höga radondotterhalter m.m. avstyrker utskottet motion 1988/89:Bo550 (c) yrkande 2.

I fyra motionsyrkanden ställs krav på förbättrad ventilation resp. bruksanvisning för bostadens ventilation m.m.

Med hänvisning till problemen med sjuka hus krävs i motion 1988/89:Bo532 (m) yrkande 1 att förslag om förbättrad varaktig ventilation i lokaler där människor vistas skall läggas fram — särskilt med hänsyn till allergi- och radonhot. De åtgärder som enligt motionärerna behöver vidtas är skärpta krav på luftomsättning och ventilationens konstruktion samt införande av krav på en regelbunden kontroll av ventilationen.

Även i partimotionerna 1988/89:Bo522 (vpk) yrkande 2 samt 1988/89:Bo412 (mp) yrkande 2 förs fram krav på besiktning av ventilationen i befintliga bostäder. Enligt motionerna bör ventilationen besiktigas i samråd med de boende. Som ett led i strävandena att skapa en bättre miljö i våra bostäder förordas dessutom i vänsterpartiet kommunisternas partimotion (yrkande 3) att alla bostäder skall förses med bruksanvisningar i första hand avsedda för de boende. Enligt förslaget skall bruksanvisningarna bl.a. beskriva hur ventilationen fungerar, men även innehålla andra fakta av vikt för bostadens skötsel och funktion.

Utskottet behandlar inledningsvis förslagen beträffande *krav på förbättrad ventilation*.

En för inomhusmiljön avgörande faktor är ventilationens utförande och funktion. Ventilationen behövs bl.a. för att forsla bort de föroreningar m.m. som bl.a. uppstår till följd av de som vistas i byggnaden och den aktivitet som där försiggår. Även denna fråga uppmärksammades av bostadsutskottet i betänkandet 1988/89:BoU2. I betänkandet uttalade sålunda utskottet (s.14) att överväganden borde göras i syfte att skapa förutsättningar för att ge byggnadernas ventilationssystem en fullgod funktion under byggnadens hela brukstid. Detta betydde enligt utskottet bl.a. att olika systems egenskaper måste belysas ytterligare och att frågan om införande av särskilda bestämmelser för skötsel och kontroll m.m. under drifttiden borde prövas. Även dessa frågor övervägs av regeringens arbetsgrupp för s.k. sjuka hus. Enligt utskottets mening bör mot bakgrund härav ett ställningstagande i hithörande frågor anstå i avvaktan på resultatet av gruppens arbete. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill partimotionerna 1988/89:Bo522 (vpk) yrkande 2 och 1988/89:Bo412 (mp) yrkande 2 samt motion 1988/89:Bo532 (m) yrkande 1.

Också frågan om *bruksanvisningar för bostäder* och då särskilt bostädernas ventilationssystem har nära anknytning till det pågående utredningsarbetet avseende s.k. sjuka hus m.m. Även i denna fråga bör ett ställningstagande därför anstå i avvaktan på resultatet av pågående arbete. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo522 yrkande 3 avstyrks med hänvisning härtill.

I detta avsnitt behandlar utskottet avslutningsvis frågan om åtgärder för att underlätta en *avstängning av ventilationen* vid t.ex. gaslarm.

Enligt motion 1988/89:Bo532 (m) skall när det nya gaslarmet "Viktigt meddelande" hörs bl.a. ventilationen stängas av. I många hus är det dock inte möjligt att på ett enkelt sätt stänga av ventilationen och i många fall är också kunskapen hos de boende om hur man gör bristfällig. Med hänvisning härtill förordas i motionens yrkande 2 att bestämmelser om lätt avstängbar ventilation skall föras in i byggnormen.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att riktiga och snabba åtgärder kan vidtas vid en nödsituation som ett gaslarm innebär. En sådan åtgärd är naturligtvis att på ett så enkelt sätt som möjligt kunna stänga av ventilationen i en fastighet. Utskottet är dock för sin del inte berett förorda införandet av särskilda normer på detta område. Enligt utskottets mening bör stor restriktivitet iakttas när det gäller att i detalj reglera byggnaders utformning m.m. I den mån svårigheterna i detta avseende beror på brukarnas bristande kunskaper om ventilationens funktion m.m. vill utskottet peka på de överväganden avseende skötsel och kontroll av ventilationsanläggningar m.m. som åligger regeringens arbetsgrupp för frågor som rör s.k. sjuka hus. Motion 1988/89:Bo532 (m) yrkande 2 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

4.1.6 Stöd för avhjälpande av fukt- och mögelskador m.m.

Utformningen av *stödet för avhjälpande av fukt- och mögelskador m.m.* tas upp i två motioner.

Det finns enligt motion 1988/89:Bo527 (fp) ett stort antal människor i vårt land som är drabbade av mögel. För många småhusägare med omfattande mögelangrepp i sina hus innebär detta svåra ekonomiska påfrestningar. Även om stöd kan utgå från småhusskadenämnden och fonden är detta stöd enligt motionären inte alltid tillgängligt eller tillräckligt. För att förbättra situationen för dem som drabbats av mögelhus förordas därför att statliga kreditgarantier för banklån skall införas i dessa fall.

Även i motion 1988/89:Bo545 (fp) tas frågan om ett utökat stöd till dem som drabbats av mögelhus upp. Enligt motionären bör de som av hälsoskäl tvingas evakuera sitt mögelangripna hus tillförsäkras ett stöd för de merkostnader som härvid uppkommer. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet föreslås att stödet skall utgå i form av kontantbidrag eller lån.

Som framgår av utskottets ovanstående framställning (avsnitt 3.1.5) finns det redan i dag olika stödformer som kan utgå till den som drabbas av fukt- och mögelskador på sitt hus. Det torde enligt utskottets mening sålunda i de allra flest fall finnas möjlighet för den skadedrabbade att erhålla stöd i någon form när en skada inträffar. Detta innebär dock inte att det kan finnas fall där ett i och för sig motiverat stöd inte utgår. Det kan sålunda finnas skäl att överväga i vilken utsträckning dagens stödformer kan behöva kompletteras eller förbättras. Riksdagens tillkännagivande till regeringen med anledning av

bostadsutskottets betänkande 1988/89:BoU2 (s. 14) innefattade också att en utvärdering skulle göras av ändamålsenligheten i dagens stödsystem. Bl.a. angavs detta gälla erfarenheterna av tilläggsåtgivningen samt bidragsgivningen för avhjälpande av fukt- och mögelskador. Enligt utskottet borde i sammanhanget också övervägas behovet av ytterligare garantier och försäkringar m.m. Överväganden med denna inriktning pågår också inom regeringens arbetsgrupp för frågor som rör s.k. sjuka hus.

Utskottet är med hänvisning till det anförda inte nu berett förorda införandet av ytterligare stödformer m.m. till fukt- och mögelskadade hus. Ytterligare överväganden i hithörande frågor bör anstå i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete m.m. Motionerna 1988/89:Bo527 (fp) samt 1988/89:Bo545 (fp) avstyrks med hänvisning härtill.

I motion 1988/89:Bo546 (fp) tas upp behovet av ytterligare åtgärder för att få till stånd en *sanering vid fukt- och mögelskador m.m.*

Enligt motionen bör hälsoskyddslagen kompletteras med bestämmelser som innebär att byggnader skall hållas fria från mögel- och fuktangrepp. I likhet med vad som gäller för ohyra föreslås att kommunen bör sörja för att byggnaden saneras om det är av särskild betydelse för hälsoskyddet. Särskilt anges detta bli aktuellt för utrymmen där barn, åldringar, atopiker, allergiker, astmatiker eller andra med överkänslighetsreaktioner vistas. I sammanhanget förordas också att efterkontroller vid mögelsaneringar skall kunna föreskrivas.

Utskottet har tidigare och ovan i detta betänkande betonat vikten av att våra bostäder under hela sin brukstid hålls i ett sådan skick att de ger en bra och sund boendemiljö. Detta har också kommit till uttryck i PBL. I lagens 3 kap. 5 § stadgas sålunda bl.a. att byggnader skall vara lämpliga för sitt ändamål och ge möjlighet till trevnad, god hygien och ett tillfredsställande inomhusklimat. I samma kapitel 13 § föreskrivs dessutom att en byggnad skall underhållas så att bl.a. de i 5 § föreskrivna egenskaperna i huvudsak bevaras. Det finns sålunda redan genom PBL ett grundläggande krav på att byggnader under hela sin användningstid skall medge god hygien och ett bra inomhusklimat. Trots att de nu refererade kraven föreligger kan det naturligtvis inte uteslutas att problem kan uppstå med t.ex. fukt- och mögel i vissa byggnader. Ytterligare åtgärder för att komma till rätta med dessa problem bör dock anstå i avvaktan på det utredningsarbete som nu pågår. Bostadsutskottet är mot bakgrund härav inte nu berett förorda införandet av ytterligare regleringar i detta avseende i enlighet med förslaget i motion 1988/89:Bo546 (fp). Motionen avstyrks.

Förslag om *införande av en bomiljö* förs fram i partimotionerna 1988/89:Bo205 (c) yrkande 12 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo412 (mp) yrkande 1 och 1988/89:Bo522 (vpk) yrkande 1 samt i motion 1988/89:Bo411 (s).

Enligt motionärerna bör krav om bostadens utformning m.m. ur bl.a. hälsosynpunkt sammanföras i en särskild lagstiftning — en bomiljölag. Enligt förslagen skall bomiljölagen i första hand utformas som en parallell till arbetsmiljölagstiftningen, vilket bl.a. betyder att den skall innefatta de krav på boendemiljön som alltid skall kunna hävdas så länge huset används.

Bakom förslagen i de nu behandlade motionerna ligger en strävan att tillförsäkra alla boende sunda och hygieniska bostäder av god kvalitet. Bostadsutskottet delar självklart dessa strävanden. Ett grundläggande mål är naturligtvis att såväl det befintliga bostadsbeståndet som de nyttillkommande bostäderna skall fylla högt ställda krav i dessa avseenden. Inte minst de brister i byggnaders inomhusmiljö som under senare år uppdagats i de s.k. sjuka husen gör att dessa frågor måste ägnas stort intresse. Även andra kvalitetsfrågor som tillgänglighet, ljusförhållanden, utrustnings- och utrymmesstandard samt möblerbarhet m.m. måste givetvis ges stor uppmärksamhet. En bred enighet råder också om vikten av att dessa mål nås. Det frågan närmast gäller är därför hur målsättningen skall förverkligas och med vilka medel detta skall ske.

De regler som styr bostädernas utformning m.m. i nu aktuella avseenden finns bl.a. i PBL och i nybyggnadsreglerna. Därtill är ombyggnadsregler under utarbetande. I vissa avseenden är dessutom t.ex. miljö- och hälsoskyddslagstiftningens regler tillämpliga. Det får således anses att en övervägande del av de förhållanden som motionärerna avser att reglera i en särskild bomiljölag redan har beaktats, om än i olika författningar m.m. Något allmänt krav på ytterligare reglering på området kan enligt utskottets mening mot bakgrund härav inte läggas till grund för införandet av en bomiljölag. Utskottet anser emellertid att det kan ligga ett värde i att få de redan existerande bestämmelserna sammanförda i en särskild lag. Samtidigt låter sig detta inte göras utan närmare och tämligen omfattande överväganden. Bl.a. gäller detta hur samordningen med redan existerande lagstiftning m.m. skall ske. Utskottet vill erinra om att PBL trädde i kraft den 1 juli 1987 och nybyggnadsreglerna den 1 januari 1989. Enligt utskottets mening bör ytterligare överväganden i hithörande frågor anstå i avvaktan på att ytterligare erfarenheter vinnas av den nuvarande ordningen. Även pågående arbete avseende problemen med s.k. sjuka hus torde kunna bidra till att ge ytterligare underlag i frågan om behovet av en bomiljölag.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda partimotionerna 1988/89:Bo205 (c) yrkande 12 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo412 (mp) yrkande 1 och 1988/89:Bo522 (vpk) yrkande 1 samt motion 1988/89:Bo411 (s).

4.2 Regler om byggande i övrigt

4.2.1 Normsystemets uppbyggnad m.m.

I detta avsnitt tas upp ett antal motioner som ur olika aspekter tar upp de krav m.m. som ur mer allmän synpunkt bör ställas på byggnader och byggnadsdelar.

I centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 tas upp frågan om behovet av *kvalitetskrav för byggnormer och låneregler*.

Enligt motionen premierar inte låneregler och byggnormer kvaliteten i byggandet. När det gäller byggnormerna är dessa, enligt motionärernas mening, trots en omfattande detaljreglering, fortfarande så oklara att ett byggande som eftersätter kvalitetskraven kan fortgå. Med hänvisning härtill begärs i motionens yrkande 18 ett riksdagens tillkännagivande om behovet av kvalitetskrav för byggnormer och låneregler.

Utskottet har givetvis inte någon annan uppfattning än motionärerna om att byggreglerna skall ges en klar och enkel utformning. Det förhållandet att de nybyggnadsregler som trädde i kraft den 1 januari 1989 har utformats som funktionskrav i stället för detaljkrav utgör också ett av uttrycken härför. Enligt utskottets mening torde reglerna ha givits en sådan utformning att kvalitetskraven i byggandet kan tillgodoses i rimlig omfattning. Utskottet vill i detta sammanhang peka på att nybyggnadsreglerna i förhållande till den tidigare byggnormen innefattar skärpta krav på bl.a. fuktskydd, energihushållning och minskade luftföroreningar från fastbränsle. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 (c) yrkande 18.

Åtgärder som underlättar tillkomsten av *s.k. fribyggen* begärs i en motion.

Mot bakgrund av bostadssituationen i Stockholms län hemställs i motion 1988/89:Bo206 (fp) yrkande 4 om åtgärder som underlättar tillkomsten av *s.k. fribyggen*. Enligt den i motion 1988/89:A408 angivna motiveringen bör i nya bostäder bostadsytorna kunna minskas och flexibiliteten i planlösningen öka.

Motivledes anføres dessutom i motion 1988/89:Bo417 (m) att ett borttagande av regler och normer skulle innebära att fler *s.k. fribyggen* skulle komma till stånd.

Inom ramen för dagens regelsystem har också ett antal s.k. fribyggen kommit till utförande. Enligt utskottets mening bör ett bostadsbyggnade med denna inriktning kunna komma till stånd även i fortsättning. Detta bör dock, liksom hittills, ske efter en noggrann prövning i det enskilda fallet. Utskottet är däremot inte berett att på det sätt motionärerna föreslår reglera detta byggande. Motion 1988/89:Bo206 (fp) yrkande 4 avstyrks med hänvisning härtill.

Krav på *förenklade nybyggnadsföreskrifter* ställs i moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 14.

Enligt motionärerna är den omarbetning som skett av byggnormerna i och med tillkomsten av PBL otillräcklig. De förordar därför att antalet bestämmelser bör reduceras kraftigt och helt utformas som funktionskrav. Dessutom förordas att råd och exempel på tekniska lösningar inte skall ingå i nybyggnadsföreskrifterna utan föras över till särskilda tekniska handböcker.

Det måste naturligtvis vara en strävan att inte göra de regler som styr byggandet mera omfattande än nödvändigt. Samtidigt måste självfallet reglerna göra det möjligt att förverkliga de krav som samhället ställer på byggnaders utformning m.m. Som en del i strävandena att genom PBL förenkla byggprocessen har också de till PBL utarbetade nybyggnadsreglerna så långt detta är möjligt uttryckts som funktionskrav. Utskottet vill för sin del också framhålla att omfattningen av dagens nybyggnadsregler är avsevärt mindre än omfattningen av den senaste utgåvan av Svensk byggnorm, detta mått i antalet sidor. Utformningen av nybyggnadsreglerna har sålunda skett med utgångspunkt i de principer motionärerna uttalar sig för. Vad i moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 14 förordats får därmed anses i inte ringa grad redan tillgodosett. Motionen avstyrks.

Frågan om effekterna av *ombyggnadsreglernas utformning* med avseende på byggkostnaderna vid ombyggnad tas upp i en motion.

Det är enligt folkpartiets partimotion 1988/89:Bo409 angeläget att byggnormerna vid ombyggnad inte tvingar fram en onödigt hög och kostnadsdrivande standard. Vidare anförts att hyresgästerna måste ha ett stort inflytande över standardnivån. I yrkande 15 hemställs om ett riksdagens tillkännagivande med denna innebörd.

Utgångspunkten för de krav som skall ställas vid ombyggnad är bestämmelserna i 3 kap. 10 § PBL. Enligt dessa bestämmelser skall ombyggnader utföras varsamt så att byggnadens särdrag beaktas och så att dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. Vid ombyggnad är alltså kravet på varsamhet och hänsyn till den befintliga byggnadens förutsättningar grundläggande för vilka åtgärder som bör och får vidtas. Denna grundprincip vägleder också det arbete med utformningen av särskilda ombyggnadsregler som pågår inom boverket. Vad i folkpartiets partimotion 1988/89:Bo409 yrkande 15 föreslagits kommer därmed att

överbägas utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Motionsyrkandet avstyrks. Utskottet vill i detta sammanhang dessutom peka på det inflytande som ges hyresgästerna vid ombyggnad dels genom bostadssaneringslagens krav på hyresgästintyg, dels genom det krav på hyresgästyttrande som ställs i samband med den statliga belåningen.

Enligt motion 1988/89:Bo521 (s) finns det anledning att i ökad utsträckning koncentrera uppmärksamheten på utvecklingen av *bostadens inre planering och utformning*.

Åtgärder behöver enligt motionen vidtas till stöd för grundläggande konsumentkrav på långsiktigt god standard i nya och ombyggda bostäder. Som exempel härpå nämns studier avseende kvalitetsegenskaperna i nyproduktionen samt information och riktlinjer från berörda myndigheter om bostadens inre utformning.

Genom PBL läggs de grundläggande kraven på byggnader och därmed också våra bostäder fast. Enligt 3 kap. 5 § skall sålunda byggnader vara lämpliga för sitt ändamål. Detta innebär bl.a. att bostäder skall ha fungerande planlösningar med goda rumssamband och god möblerbarhet. PBL:s bestämmelser i denna del svarar sålunda väl mot de grundläggande krav på bostadens planering och utformning som förs fram i motion 1988/89:Bo521 (s). Bestämmelserna konkretiseras också i viktiga avseenden i de med stöd av PBL utfärdade nybyggnadsreglerna. Något allmänt behov av ytterligare regleringar i nu aktuellt avseende gör sig enligt utskottets mening mot bakgrund härav inte nu gällande. Däremot kan det naturligtvis inte uteslutas att insatser kan behövas för att dels öka kunskaperna, dels förbättra informationen på området. Utskottet är dock inte på de i motionen angivna grunderna nu berett förorda ytterligare åtgärder. Motionen avstyrks av utskottet.

Avslutningsvis behandlar utskottet i detta avsnitt ett motionsyrkande om ändrade *byggnormer för att förbättra ungdomens bostadssituation*.

Enligt motion 1988/89:Bo417 (m) har ungdomarna drabbats av att bostadsmarknaden är så hårt reglerad. Som ett medel för att komma till rätta med den uppkomna situationen föreslås därför i motionens yrkande 5 d att normerna vid ny- och ombyggnad skall förändras så att ungdomens situation på bostadsmarknaden förbättras. Minskade regler och normer vid ombyggnad och inredning av vindar skulle enligt motionärerna underlätta bibehållandet av smålägenheter och innebära ett tillskott av vindslägenheter.

Utskottet delar den oro för många ungdomars bostadssituation som torde ligga till grund för förslaget i motion 1988/89:Bo417 (m). Däremot kan inte utskottet ställa sig bakom de förslag som förs fram för att komma till rätta med den uppkomna situation. Vad som behövs är inte ett regelsystem som ersätter t.ex. kraven på tillgänglighet, utan i första hand åtgärder som ger en tillräckligt stor produktion av bostäder

av god kvalitet. Utskottet vill i detta sammanhang peka på de åtgärder som vidtagits för att stimulera nyproduktionen av bostäder. Det gäller bl.a. begränsningarna av annat byggande än bostadsbyggande. Av särskild betydelse för ungdomens bostadssituation är också det ungdomsbostadsstöd som infördes våren 1987.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion 1988/89:Bo417 (m) yrkande 5 d.

4.2.2 Källsortering av sopor

Med hänvisning bl.a. till de miljö- och hälsoproblem som den ökade avfallmängden ger upphov till ställs i tre motioner krav på byggregler som möjliggör källsortering av sopor. Det gäller motionerna 1988/89:Bo206 (fp) yrkande 2, 1988/89:Bo539 (mp) samt 1988/89:Bo530 (s) yrkande 2. I den sistnämnda motionens yrkande 1 förordas dessutom upprättandet av en åtgärdsplan för utrustning av befintliga kök och soprum så att källsortering av sopor kan utföras.

Det finns enligt bostadsutskottets mening goda skäl att vidta åtgärder så att våra bostäder får en utformning som möjliggör *källsortering av sopor*. Med anledning av ett motionsförslag (vpk) uttalade utskottet också i sitt betänkande 1988/89:BoU1 (s. 10) att nybyggnads- och ombyggnadsreglerna till PBL skulle utarbetas så det blev möjligt att kräva att bostadshusen ges en sådan utformning att källsortering av sopor underlättades. I enlighet med vad som redovisats ovan (avsnitt 3.2.4) pågår också överväganden med denna inriktning i regeringskansliet. Vad i motionerna 1988/89:Bo206 (fp) yrkande 2, 1988/89:Bo530 (s) yrkande 2 samt 1988/89:Bo539 (mp) förordats torde därmed komma att bli tillgodosett utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Motionerna avstyrks sålunda.

Utskottets tidigare ställningstagande innebär att förutsättningar skapas för källsortering av sopor i ny- samt ombyggda hus. För det befintliga bostadsbeståndet innebär detta att åtgärder för källsortering av sopor kommer att vidtas i den utsträckning detta fastighetsbestånd byggs om. Utskottet är härutöver inte nu berett förorda ytterligare åtgärder med denna inriktning. Frågan härom bör enligt utskottets mening kunna övervägas när erfarenheter av de tidigare förordade åtgärderna har vunnits. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill förslaget i motion 1988/89:Bo530 (s) yrkande 1 om *en åtgärdsplan* för utrustning av befintliga kök och soprum så att källsortering av sopor kan utföras.

Frågan om *planering för tillgänglighet* tas upp i en motion.

I motion 1988/89:Bo501 (s) hemställs om åtgärder så att kommunerna vid ny- och ombyggnad samt vid etablerande av s.k. särskilda boendeformer planerar för tillgänglighet. Enligt motionärerna saknas ofta kunskaper om hur bostäderna skall planeras för att kunna fungera både för de boende och för berörd personal m.fl.

Utskottet vill nu liksom tidigare betona vikten av att åstadkomma en förbättrad tillgänglighet i såväl bostäder som i den anknyttande miljön och i samhället i övrigt. Först när bostäderna blivit tillgängliga ges förutsättningar för att alla människor på lika villkor skall kunna delta i samhällslivet. Ett uppfyllande av detta mål innebär dessutom att äldre, handikappade och långvarigt sjuka kan bo kvar i sina bostäder i större utsträckning än de hittills kunnat göra.

För att de av utskottet nu i korthet redovisade målen skall nås måste naturligtvis de på bostadsmarknaden verksamma ta sitt ansvar. Inte minst gäller detta kommunerna med deras övergripande ansvar för bostadsförsörjningen. Utskottet har inte heller anledning till annat antagande än att kommunerna tar det ansvar som tilldelats dem och hävdar de krav på tillgänglighet m.m. som bl.a. följer av reglerna i PBL. Till stöd för kommunernas agerande i dessa frågor har också boverket utfärdat råd och anvisningar. Det torde enligt utskottets mening mot bakgrund härav finnas goda förutsättningar för att kommunerna skall kunna svara mot de krav på planering för tillgänglighet m.m. som förs fram i motion 1988/89:Bo501 (s). Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

I motion 1988/89:Bo511 (s) tas upp *nybyggnadsreglernas utformning med avseende på kraven på tillgänglighet*.

Enligt motionen innehåller inte de till PBL utfärdade nybyggnadsreglerna samma detaljföreskrifter i fråga om kraven på tillgänglighet som den tidigare byggnormen. Motionärerna uttrycker vidare uppfattningen att nybyggnadsreglerna inte ger någon vägledning när det gäller krav på byggnaders tillgänglighet för bl.a. rullstolsbundna. För att öka den enskildes frihet och minska samhällets kostnader förordar motionärerna därför en skärpning av tillämpningsföreskrifterna till PBL i detta avseende.

I och med tillkomsten av PBL överfördes de då gällande kraven på tillgänglighet med vissa skärpningar till den nya lagen. De grundläggande krav som i dag ställs i dessa avseenden ligger därmed på en högre nivå än tidigare. Detta förhållande skall naturligtvis också återspeglas i detaljföreskrifterna till PBL. Enligt bostadsutskottets mening är så också fallet. Däremot har de nybyggnadsregler som utfärdats med stöd av PBL en principiellt annorlunda utformning än den tidigare byggnormen. Som framgår ovan (avsnitt 3.2.1) har sålunda nybyggnadsreglerna uttryckts i form av funktionskrav i stället för i form av

detaljföreskrifter. Reglerna är dock avsedda att motsvara de krav på tillgänglighet som PBL ger uttryck för. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett förorda att nybyggnadsreglerna i detta avseende skulle få en principiellt annorlunda utformning än dessa regler i övrigt. Motion 1988/89:Bo511 (s) avstyrks med hänvisning härtill.

Avslutningsvis behandlar utskottet i detta avsnitt frågan om bostads-sociala inventeringar för att utröna *funktionshindrades bostadsbehov*.

I motion 1988/89:Bo502 (s) hävdas att många kommuner har dåliga kunskaper om funktionshindrades bostadsbehov. Enligt motionärernas mening måste kommunerna därför skaffa sig dessa kunskaper. Detta föreslås ske genom att kommunerna områdesvis genomför bostads-sociala inventeringar i nära samarbete med berörda nämnder och handikapporganisationer.

Det åligger enligt bostadsförsörjningslagen (1947:523) kommunerna att fortlöpande bedriva bostadsförsörjningsplanering i syfte att främja att alla i kommunen får en egen bostad av god kvalitet. Planeringen skall komma till uttryck i ett program som skall antas av kommunfullmäktige. I förordningen (1984:338) om redovisning av den kommunala bostadsförsörjningsplaneringen stadgas dessutom att det i den planeringen som ålagts kommunerna bl.a. skall ingå att ange omfattningen och inriktningen av de åtgärder av betydelse för bostadsförsörjningen som avses bli genomförda under de närmaste tre åren. Med stöd av förordningen kan dessutom regeringen besluta att kommunerna skall lämna särskilda redovisningar över bostadsförsörjningen. Beslut om sådan särskilda redovisningar har också fattats, bl.a. år 1987 i fråga om planeringen för att förbättra boendeförhållandena för gamla samt handikappade och långvarigt sjuka.

Som framgår av det ovan anförda är det primärt en kommunal uppgift att genom en fortlöpande planering verka för att alla i kommunen får en egen bostad av god kvalitet. Denna skyldighet omfattar naturligtvis också funktionshindrade eller på annat sätt handikappade kommuninnevanare. Kommunerna har därmed redan ålagts ansvaret för den typ av inventering och planering som förordas i motion Bo502 (s). Dessutom har regeringen genom den ovan redovisade förordningen (1984:338) om redovisning av den kommunala bostadsförsörjningsplaneringen givits möjlighet att besluta om särskilda kommunala redovisningar på området. Det får enligt utskottets mening mot bakgrund härav förutsättas att erforderliga insatser i fråga om bl.a. de funktionshindrades bostadsförsörjning kommer till stånd utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Motion Bo502 (s) bör med hänvisning härtill inte nu vinna riksdagens bifall.

I två motionsyrkanden ställs krav på *förbud mot direktverkande elvärme*.

För att åstadkomma en effektivare elanvändning förordas i centerpartiets partimotion 1988/89:Bo280 yrkande 1 ett förbud mot installation av direktverkande elvärme i nyproducerade bostäder och lokaler. Dessutom föreslås att krav på alternativ uppvärmningsmöjlighet skall ställas om el utnyttjas för värme i luft- eller vattenburna värmesystem.

Även i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo525 yrkande 2 föreslås att ett förbud mot direktverkande elvärme i permanentbebyggelse omedelbart skall införas.

Regeringen har, som framgår av framställningen ovan (avsnitt 3.2.3), uppdragit åt boverket att lämna förslag till åtgärder som motverkar långsiktiga bindningar till system för uppvärmning med direktverkande el. En redovisning av detta uppdrag kan väntas senare under hösten 1989. Enligt utskottets mening bör ytterligare ställningstaganden till frågan om användningen av direktverkande elvärme anstå i avvaktan härpå. Utskottet vill i detta sammanhang dessutom peka på de restriktioner som nyligen införts vid den statliga belåningen för installation av direktverkande elvärme.

Vad utskottet nu anfört innebär att partimotionerna 1988/89:Bo280 (c) yrkande 1 och 1988/89:Bo525 (vpk) yrkande 2 avstyrks av utskottet.

I miljöpartiet de grönas partimotion 1988/89:Bo554 förs fram krav på *vissa reservinstallationer* att användas vid elavbrott m.m.

Som ett led i strävandena att minska sårbarheten i vårt elförsörjningssystem föreslås i motionen att bestämmelser skall utfärdas så att det i varje bostadsområde kommer att finnas minst en vedspis eller motsvarande som reserv per två hushåll.

Det finns naturligtvis av beredskapsskäl eller andra skäl anledning överväga vilka byggnadstekniska och andra åtgärder som i förväg kan behöva vidtas i vårt bostadsbestånd för att klara energiförsörjningen i bl.a. en krissituation. I 3 kap. 3 § PBL har också förts in krav som dels innebär att uppvärmningssystemet i byggnader i skälig utsträckning skall utformas så att övergång till olika energislag kan ske utan omfattande ändringar, dels innebär att småhus som uppvärms med el skall planeras så att en övergång till andra energislag underlättas. Det kan inte uteslutas att även andra åtgärder av motsvarande slag kan behöva övervägas. Utskottet är dock för sin del inte nu berett förorda införandet av ytterligare regler med denna inriktning. Miljöpartiets partimotion 1988/89:Bo554 avstyrks med hänvisning härtill.

Enligt motion 1988/89:Bo504 (vpk) går numera planeringsmödorna ut på att begränsa biltrafiken och finna mer tekniskt avancerade kollektiva lösningar som bidrar till en förbättring av miljön. Samtidigt har enligt motionärens mening i PBL (3 kap. 15 §) förts in en otidsenlig parkeringsskyldighet som innebär att lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon i skälig utsträckning skall ordnas på tomten eller i närheten av denna. Med hänvisning härtill och till att den nödvändiga grundvalen för en allsidig och hänsynsfull trafiklösning ges i 2 kap. 4 § PBL förordas att det särskilda *kravet på parkeringsutrymme i PBL* skall upphävas.

Den uppbyggnad som getts PBL innebär bl.a. att de allmänna intressen som skall beaktas vid planläggning och vid lokalisering av bebyggelse läggs fast i lagens 2 kap. I fråga om byggnader och tomtmark m.m. följs dessa allmänna intressen upp genom de krav m.m. som i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. skall ställas på den enskilda byggnaden när den uppförs eller byggs om. Enligt utskottets mening bör denna ordning bestå även när det gäller regleringen av hur parkeringsfrågan skall lösas i det enskilda fallet. Utskottet vill i detta sammanhang också peka på att frågan om s.k. parkeringsköp — dvs. ingåendet av ett avtal som i huvudsak innebär att ägaren till en fastighet mot ersättning får tillgång till bilplatser i närheten av den egna fastigheten — bereds i regeringskansliet. Motion 1988/89:Bo504 (vpk) avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Med hänvisning till uppgifter om att tre lägenheter av fyra saknar *brandvarnare* hemställs i motion 1988/89:Bo510 (s) dels att en tvingande bestämmelse skall införas i byggnormen om installation av brandvarnare vid ny- och ombyggnad — yrkande 1, dels att samtliga hushåll genom en intensiv informationskampanj skall upplysas om möjligheten att med hjälp av brandvarnare förebygga och begränsa bränder — yrkande 2.

Vid sin behandling av ett motsvarande motionsyrkande under föregående riksmöte påtalade utskottet (1988/89:BoU1 s. 14) att det i nybyggnadsreglerna saknas föreskrifter om att brandvarnare skall installeras. Samtidigt framhölls att brandvarnare kunde innebära att bränder begränsades, men att utskottet inte var berett föreslå att tvingande regler fördes in i byggnadsreglerna. Denna utskottets uppfattning står fast, utskottet är inte heller nu berett förorda införandet av regler med denna innebörd. I första hand bör andra vägar för att öka antalet brandvarnare sökas. Här kan den samhällliga räddningstjänstorganisationen, försäkringsbolagen och olika brandskyddsorganisationer anses ha både ett ansvar och ett intresse av att brandvarnare installeras och underhålls. I sammanhanget måste också de boendes ansvar och intresse betonas. Det får enligt utskottets mening mot

bakgrund härav förutsätts att åtgärder vidtas för att brandvarnare skall installeras i den omfattning som erfordras för att ett fullgott brandskydd skall uppnås utan att ytterligare informationsinsatser vidtas. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion 1988/89:Bo510 (s).

Det har enligt motion 1988/89:Bo505 (s) visat sig att efterlevnaden av de regler om *skyddsanordningar på tak* som beslutades 1985 dess värre lämnar en hel del övrigt att önska. Med hänvisning härtill föreslås att åtgärder vidtas så att berörda fastighetsägare och kommunerna blir bättre upplysta om den skyldighet som faktiskt föreligger att åstadkomma regelrätta skyddsanordningar på tak. I anslutning härtill framhåller motionären också nödvändigheten av att kommunerna kontrollerar att åtgärderna blir utförda i enlighet med gällande regler.

De regler om skyddsanordningar på tak som nu gäller innebär att ett tillfredsställande skydd mot olycksfall m.m. skall ordnas oavsett om andra byggnadsåtgärder vidtas på fastigheten. Enligt utskottets mening torde reglerna i sig ge goda förutsättningar för en ökad säkerhet för de yrkesgrupper och andra som har anledning att gå upp på ett tak. Reglernas sakliga innehåll har inte heller satts i fråga i den nu aktuella motionen. Invändningarna gäller i stället efterlevnaden av reglerna. Bostadsutskottet delar den ståndpunkt som torde ligga bakom motionen — att en regel självfallet är verkninglös om den inte följs. Det finns enligt utskottets mening anledning framhålla fastighetsägarnas skyldigheter att vidta de föreskrivna åtgärderna och kommunernas ansvar för kontrollen m.m. av att så sker. Utskottet förordar med hänvisning härtill att regeringen i lämpligt sammanhang vidtar åtgärder i avsikt att informera bl.a. kommuner och fastighetsägare om deras skyldighet att tillse att skyddsanordningar på tak verkligen kommer till stånd och vidmakthålls i enlighet med lagstiftningens krav. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo505 (s) bör som sin mening ge regeringen till känna.

I motion 1988/89:Bo549 (mp) yrkande 1 föreslås att *gränsvärden för buller* skall införas senast före 1993 års utgång. Enligt förslaget skall gränsvärdet fastställas till 30 dBA i bostäder nattetid, 35 dBA på arbetsplatser, vilka i sig inte klassats som särskilt bullriga, och 55 dBA utomhus. Enligt motiveringen härför — som återfinns i motion 1988/89:Jo957 — är de två största bullerkällorna, förutom vissa särskilt bullriga arbetsplatser, lägenheter och trafik. Vad gäller lägenheter anges det främst vara ventilationssystemet, men även hushållsmaskiner m.m., som orsakar bullret.

Enligt de med stöd av PBL beslutade nybyggnadsreglerna skall bostäder utformas med hänsyn till förekommande störningskällor. Bostäder skall dessutom utföras så att uppkomst och spridning av störande ljud begränsas. Genom nybyggnadsreglerna lämnas också bestämmelser om vilken ljuddämpning vissa konstruktioner skall ge och den maximalt tillåtna ljudnivån från vissa installationer m.m. Bl.a. innebär bestämmelserna att ljudnivån från installationer inom och

utom lägenheten inte får överstiga 30 dBA nattetid och 35 dBA dagtid i sovrum och vardagsrum. I kök får nivån inte överstiga 35 dBA under någon del av dygnet. Vad i motion 1988/89:Bo549 (mp) yrkande 1 föreslagits får mot bakgrund härav anses i inte ringa grad tillgodosett redan genom gällande regler. Förslaget bör mot bakgrund härav inte nu vinna riksdagens bifall. Motionsyrkandet avstyrks.

1989/90:BoU3

4.3 Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *hävandet av kvalitets- och miljökraven i byggandet* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo205 yrkande 12 såvitt nu är i fråga,

2. beträffande *den organisatoriska uppbyggnaden av utredningsarbetet om s.k. sjuka hus*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo544 yrkande 1,

3. beträffande *kunskapsöverföringen kring problemen med s.k. sjuka hus*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo544 yrkande 3,

4. beträffande *varudeklaration av bostäder och byggmaterial* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo13 yrkande 4, 1988/89:Bo205 yrkande 13, 1988/89:Bo517, 1988/89:Bo531 och 1988/89:Bo542,

5. beträffande *skärpt kontroll av byggmaterial* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo205 yrkande 17 såvitt nu är i fråga,

6. beträffande *ett utökat produktansvar* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo205 yrkandena 16 och 17, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga,

7. beträffande *problemen med extraordinära underhållsåtgärder* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo204,

8. beträffande *sänkta gränsvärden för radon i bostäder m.m.* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo523 och 1988/89:Bo548 yrkandena 3 och 4,

9. beträffande *redovisning av kommunernas arbete med att spåra radon i bostäder*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo550 yrkande 2,

10. beträffande *krav på förbättrad ventilation* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo412 yrkande 2, 1988/89:Bo522 yrkande 2 och 1988/89:Bo532 yrkande 1,

11. beträffande *bruksanvisningar för bostäder* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo522 yrkande 3,

12. beträffande *avstängning av ventilation* att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo532 yrkande 2,

13. beträffande *stödet för avhjälpande av fukt- och mögelskador m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo527 och 1988/89:Bo545,

14. beträffande *sanering vid fukt- och mögelskador m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo546,

15. beträffande *införande av en bomiljölag*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 12, detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo411, 1988/89:Bo412 yrkande 1 och 1988/89:Bo522 yrkande 1,

16. beträffande *kvalitetskrav för byggnormer och låneregler*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo205 yrkande 18,

17. beträffande *s.k. fribyggen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo206 yrkande 4,

18. beträffande *förenklade nybyggnadsföreskrifter*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo405 yrkande 14,

19. beträffande *ombyggnadsreglernas utformning*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo409 yrkande 15,

20. beträffande *bostadens inre planering och utformning*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo521,

21. beträffande *byggnormer för att förbättra ungdomens bostads-situation*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo417 yrkande 5 d,

22. beträffande *källsortering av sopor*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo206 yrkande 2, 1988/89:Bo530 yrkande 2 och 1988/89:Bo539,

23. beträffande *en åtgärdsplan*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo530 yrkande 1,

24. beträffande *planering för tillgänglighet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo501,

25. beträffande *nybyggnadsreglernas utformning med avseende på kraven på tillgänglighet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo511,

26. beträffande *funktionshindrades bostadsbehov*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo502,

27. beträffande *förbud mot direktverkande elvärme*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Bo280 yrkande 1 och 1988/89:Bo525 yrkande 2,

28. beträffande *vissa reservinstallationer*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo554,

29. beträffande *kravet på parkeringsutrymme i PBL*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo504,

30. beträffande *brandvarnare*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Bo510,

31. beträffande *skyddsanordningar på tak*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo505 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Stockholm den 7 september 1989

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Hans-Göran Franck (s), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk), Krister Skånberg (mp), Britta Sundin (s), Birgitta Rydle (m) och Siw Persson (fp).

Reservationer

1. Införande av en bomiljölag (mom. 15)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Bakom förslagen" och på s. 23 slutar med "1988/89:Bo411 (s)" bort ha följande lydelse:

Rapporterna om och bevisen för att våra bostäder i en allt större utsträckning erbjuder en undermålig inomhusmiljö har under de senaste åren blivit allt talrikare. Detta är naturligtvis en utveckling som är helt otillfredsställande. Ett grundläggande krav måste självklart vara att alla skall tillförsäkras en bra inomhusmiljö i såväl bostaden som i övriga byggnader. Senast hösten 1988 har också utskottet (1988/89:BoU2) uttalat sig för att kraftfulla och effektiva åtgärder måste vidtas för att komma till rätta med problemen. Det omfattande utredningsuppdrag som ålagts regeringen avseende byggnaders inomhusmiljö och problemen med s.k. sjuka hus skall också ses som ett uttryck härför.

Även om en rad åtgärder m.m. på utskottets initiativ har kommit till stånd är problemen enligt utskottets mening av en sådan omfattning att ytterligare åtgärder behöver vidtas. Inte minst gäller detta åtgärder som syftar till att förhindra uppkomsten av nya problem i de bostäder som fortsättningsvis byggs om eller nyproduceras. Samtidigt

måste möjligheterna att komma till rätta med problemen i det befintliga bostadsbeståndet stärkas. Genom att i en särskild lag reglera de förhållanden som påverkar bostädernas inomhusmiljö skapas enligt utskottets mening bättre förutsättningar för att nå målet oberoende av om förändringar (ombyggnad) av olika skäl avses genomföras.

Den av utskottet nu förordade bomiljölagen bör i första hand reglera de faktorer som har betydelse ur hälsosynpunkt, men även andra för boendemiljön väsentliga förhållanden bör kunna regleras i lagen. I sammanhanget bör övervägas i vilken utsträckning som arbetsmiljölagstiftningen kan tjäna som förebild för bomiljölagens utformning.

Vad utskottet nu med anledning av partimotionerna 1988/89:Bo205 (c) yrkande 12 såvitt nu är i fråga, 1988/89:Bo412 (mp) yrkande 1 och 1988/89:Bo522 (vpk) yrkande 1 samt motion 1988/89:Bo411 (s) förordat om utformningen av en särskild bomiljölag bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. *beträffande införande av en bomiljölag*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo205 yrkande 12, 1988/89:Bo411, 1988/89:Bo412 yrkande 1 och 1988/89:Bo522 yrkande 1, det förstnämnda motionsyrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Kvalitetskrav för byggnormer och låneregler (mom. 16)

Agne Hansson och Birger Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Sedan en lång tid pågår en utveckling som inneburit att våra samlade resurser i form av arbete och bostäder koncentrerats till vissa orter på bekostnad av landet i övrigt. Vad som behövs är därför i första hand regionalpolitiska åtgärder som leder till en allsidig utveckling i alla delar av landet. I den rådande situationen måste dock åtgärder vidtas för att motverka att för de boende viktiga krav eftersätts. En följd av koncentrationsutvecklingen har sålunda blivit en ojämn tillgång på bostäder över landet. I storstadsområdena och i andra expansiva orter finns det i dag en akut brist på bostäder. Det finns mot bakgrund härav en påtaglig risk för att kraven på den yttre och inre miljön i bostadsområdena eftersätts i dessa delar av landet. Även om huvudmålet måste vara att bryta koncentrationsutvecklingen är det naturligtvis inte acceptabelt att viktiga kvaliteter i boendet eftersätts.

I avvaktan på att åtgärder vidtas för att bryta den pågående utvecklingen måste därför en bred offensiv sättas in för att förbättra kvaliteten i boendet. Häre bör bl.a. ingå att ge de regelverk som styr byggande och boende en inriktning som i högre grad än hittills främjar långsiktigt godtagbara kvaliteter. Inte minst gäller det byggnormer och låneregler. Övriga åtgärder bör bl.a. avse införandet av en särskild bomiljölag, varudeklaration av bostäder m.m., ökade insatser mot fuskbyggen och skärpt materialkontroll.

Vad utskottet nu med anslutning till centerpartiets partimotion 1988/89:Bo205 yrkande 18 anfört om kvalitetskrav för byggnormer och låneregler m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *kvalitetskrav för byggnormer och låneregler*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo205 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. S.k. fribyggen (mom. 17)

Knut Billing (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Birgitta Rydle (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Inom ramen" och slutar med "hänvisning härtil" bort ha följande lydelse:

Den under senare år bedrivna bostadspolitiken har lett till en mycket påtaglig brist på bostäder i stora delar av landet. Inte minst gäller detta i Stockholms län och övriga storstadsområden. Bakom denna oroande utveckling ligger bl.a. det i många stycken rigida regelsystem som styr byggandet. Såväl låneregler som byggnormer sätter i många fall helt i onödan upp hinder för tillkomsten av nya bostäder. Det är sålunda nästan omöjligt att genomföra ny- eller ombyggnadsprojekt där minsta avvikelse från gällande regler föreligger. Utskottet delar mot bakgrund härav den i motion 1988/89:Bo206 (fp) framförda uppfattningen att åtgärder bör vidtas för att möjliggöra tillkomsten av fler s.k. fribyggen. Det är naturligtvis en helt orimlig situation att regelsystemet skall förhindra att nya och flexibla lösningar prövas. Det bör sålunda uppdras åt regeringen att snarast återkomma med förslag till ändringar i bl.a. byggnormer och låneregler som underlättar tillkomsten av s.k. fribyggen.

Vad utskottet nu med anslutning till motion 1988/89:Bo206 (fp) yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *s.k. fribyggen*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo206 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Det måste" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det föreligger enligt utskottets mening ett ovedersägligt behov av en avreglering på hela den svenska bostads- och byggmarknaden. Inte minst gäller detta utformningen av det regelsystem som styr byggandet. Berättigad kritik har också under en rad av år riktats mot den hittillsvarande utformningen av detta regelsystem. Det är enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav förvånande att denna kritik i endast obetydlig omfattning har vunnit gehör vid utarbetandet av nybyggnadsreglerna till PBL.

De till PBL knutna nybyggnadsreglerna innehåller visserligen något färre regleringar än den tidigare Svensk byggnorm och är dessutom i viss utsträckning utformade som funktionskrav, men de har fortfarande ett alltför stort omfång. Dessutom kan invändas att föreskrifter och råd även i nybyggnadsreglerna blandas på ett oacceptabelt sätt. Enligt bostadsutskottets uppfattning bör sålunda antalet bestämmelser reduceras kraftigt och fullt ut utformas som funktionskrav. Vidare skall inte råd och exempel på tekniska lösningar ingå i nybyggnadsreglerna utan föras över till särskilda handböcker, som endast skall tjäna som vägledning och därmed inte heller vara normerande.

Vad utskottet nu med anslutning till moderata samlingspartiets partimotion 1988/89:Bo405 yrkande 14 anfört om utformningen av nybyggnadsföreskrifterna m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. *beträffande förenklade nybyggnadsföreskrifter*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo405 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Ombyggnadsreglernas utformning (mom. 19)

Knut Billing (m), Jan Sandberg (m), Leif Olsson (fp), Birgitta Rydle (m) och Siw Persson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utgångspunkten för" och på s. 25 slutar med "statliga belåningen" bort ha följande lydelse:

Det finns, som framhålls i folkpartiets partimotion 1988/89:Bo409, ett behov av att tillskapa ett regelsystem för byggandet som innebär färre och mindre styrande regler. Ett regelsystem med denna inriktning leder dels till att utrymmet för att tillgodose människors önsningar ökar, dels till att kostnaderna för byggandet i viss utsträckning minskar.

De nu förordade riktlinjerna bör enligt utskottets mening vara vägledande för det arbete med utarbetandet av nya ombyggnadsregler som nu pågår. Inte minst kravet på att bevara det befintliga bostadsbeståndets egenarter och särdrag talar för att byggreglerna i sig inte bör ges en utformning som tvingar fram onödigt omfattande åtgärder eller en alltför hög och därmed kostnadsdrivande standard.

Det nu med anledning av folkpartiets partimotion 1988/89:Bo409 yrkande 15 anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *ombyggnadsreglernas utformning*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo409 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Byggnormer för att förbättra ungdomens bostadssituation (mom. 21)

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet delar" och på s. 26 slutar med "yrkande 5 d" bort ha följande lydelse:

Dagens genomreglerade bostadsmarknad har inte minst drabbat de unga. På en marknad där snart sagt varje förhållande har reglerats har naturligtvis den med minst erfarenhet och de minsta resurserna svårast att hävda sig och sina intressen. För att komma till rätta med den uppkomna situationen fordras därför en avreglering som lämnar utrymme för alla bostadskonsumeters behov och efterfrågan. Inte minst behöver åtgärder som ökar rörligheten på bostadsmarknaden vidtas.

Utformningen av byggnormerna utgör ett påtagligt hinder för att bostäder lämpliga för bl.a. ungdomar tillkommer. Genom ett införande av ett normsystem som lämnar en större frihet åt den byggande att finna flexibla och alternativa lösningar skulle antalet lägenheter öka och kostnaderna minska. De s.k. fribyggen som trots allt kommit till stånd utgör också ett talande bevis härför. Genom att inte tillskapa normer som i detalj föreskriver en exakt bostadsyta, minsta rumsstorlek, takhöjd och fönsterutformning m.m. skulle boendekostnaderna kunna sänkas betydligt. Detta skulle också på ett mycket märkbart sätt öka möjligheterna att vid ombyggnad bibehålla smålägenheter och att inreda bostäder på t.ex. vindar.

Vad utskottet ovan med anledning av motion 1988/89:Bo417 (m) yrkande 5 d anför om förenklade byggnormer för att förbättra ungdomens bostadssituation bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:BoU3

21. beträffande *byggnormer för att förbättra ungdomens bostadssituation*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo417 yrkande 5 d som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Byggnormer för att förbättra ungdomens bostadssituation (mom. 21, motiveringen)

Agne Hansson och Birger Andersson (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet delar" och på s. 26 slutar med "våren 1987" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den oro för många ungdomars bostadssituation som torde ligga till grund för förslaget i den nu behandlade motionen. Däremot kan utskottet inte ställa sig bakom de förslag som förs fram för att komma till rätta med den uppkomna situationen. Vad som behövs är i stället åtgärder med den inriktning som förordats i motioner (c) från allmänna motionstiden 1989. Det gäller i första hand ett brett upplagt åtgärdsprogram som utgår från en långsiktigt utvecklad och konsekvent bostadspolitik. De mot ungdomsgrupperna riktade åtgärder som skall ingå i programmet bör bl.a. avse ändrade villkor för bostadslån, byggande av flera smålägenheter, utnyttjande av vindsvåningar, byggande av övernattningshotell samt stopp för kontorisering. Dessutom bör ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för byggande av smålägenheter införas.

8. Källsortering av sopor (mom. 22, motiveringen)

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Det finns" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

I flera av landets kommuner pågår försök med källsortering av sopor. Enligt utskottets mening bör resultatet av dessa försök avvaktas. Ytterligare överväganden i hithörande frågor bör därför anstå. Motionerna 1988/89:Bo206 (fp) yrkande 2, 1988/89:Bo530 (s) yrkande 2 samt 1988/89:Bo539 (mp) avstyrks sålunda.

9. En åtgärdsplan (mom. 23, motiveringen)

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Utskottets tidigare" och slutar med "kan utföras" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör överväganden avseende behovet av normer för att underlätta källsortering av sopor anstå i avvaktan på pågående försök. Frågan om en åtgärdsplan bör därmed också anstå. Motion 1988/89:Bo530 (s) yrkande 1 avstyrks sålunda.

10. En åtgärdsplan (mom. 23)

1989/90:BoU3

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Utskottets tidigare" och slutar med "kan utföras" bort ha följande lydelse:

Utskottets tidigare ställningstagande innebär att förutsättningar skapas för källsortering av sopor i ny- samt ombyggda hus. För det befintliga bostadsbeståndet innebär detta att åtgärder för källsortering av sopor kommer att vidtas i den utsträckning detta fastighetsbestånd byggs om. Mot bakgrund av den långsamma hanteringen av riksdagsbeslutet i regeringskansliet och det stora intresset ute i bostadsområdena, finner utskottet förslaget i motion 1988/89:Bo530 (s) yrkande 1 om en åtgärdsplan för att utrusta befintliga kök och soprum mycket motiverat. Erfarenheterna från kommuner som genomfört åtgärder bör då tillvaratas. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande en åtgärdsplan

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo530 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Förbud mot direktverkande elvärme (mom. 27)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Regeringen har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

De senaste årens utveckling visar att vi går mot ett ökande elberoende. Detta ger inte bara svårigheter att klara dagens elförsörjning utan det skapar framför allt problem inför den förestående kärnkrafts-utvecklingen. Som ett led i en nödvändig utveckling av kärnkraften måste därför åtgärder vidtas för att minska vårt elberoende. Åtgärderna bör enligt utskottets mening ges en sådan utformning så att dels det totala elberoendet minskar, dels användningen av el koncentreras till områden där den ger en så effektiv elanvändning som möjligt. Inom områden där alternativa energiformer ger en bättre resursanvändning bör naturligtvis en övergång till sådana energislag komma till stånd.

Med hänvisning till det nu anförda bör ett förbud mot användning av direktverkande el för uppvärmning av nyproducerade bostäder och lokaler införas i enlighet med förslagen i centerpartiets partimotion 1988/89:Bo280 yrkande 1 och vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1988/89:Bo525 yrkande 2. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 27 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:BoU3

27. *beträffande förbud mot direktverkande elvärme*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo280 yrkande 1 och 1988/89:Bo525 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Vissa reservinstallationer (mom. 28)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Det finns" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Den förda energipolitiken har bl.a. lett till att vi i vårt land har ett extremt elberoende. Förutom att detta medfört ett dåligt utnyttjande av våra samlade energiresurser medför det också att vår sårbarhet vid störningar i eldistributionen vid t.ex. en krissituation har ökat på ett oroväckande sätt. Inte minst de elavbrott som inträffat under några av de senaste årens vintrar utgör ett talande bevis härför.

För att komma till rätta med den rådande situationen behöver enligt utskottets mening i första hand en radikal omläggning av vår energipolitik komma till stånd. Energiförsörjningen bör därför i första hand baseras på småskalighet och lokala förnyelsebara energikällor. I avvaktan på genomförandet av en politik med denna inriktning bör dock åtgärder vidtas som på kort sikt kan minska effekterna av störningar i elförsörjningssystemet. En sådan åtgärd är att i enlighet med förslaget i miljöpartiet de grönas partimotion 1988/89:Bo554 tillse att det i varje bostadsområde finns tillgång till en reservinstallation i form av minst en vedspis eller motsvarande per två hushåll.

Vad utskottet nu med anledning av miljöpartiets partimotion 1988/89:Bo554 anfört beträffande vissa reservinstallationer m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. *beträffande vissa reservinstallationer*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo554 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Kravet på parkeringsutrymme i PBL (mom. 29)

Jan Strömdahl (vpk) och Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Den uppbyggnad" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Under 1950- och 1960-talen dominerades stadsplanemödorna i vårt land av kravet på biltrafikleder och bilparkering. Parkeringsnormerna var inte bara starkt styrande utan också problemskapande. Kollektivtrafiken sågs inte som något reellt alternativ.

Nu domineras städernas utrymmen och stadsbilden av bilen. Biltrafiken är det största hotet mot miljön — särskilt i de större städerna. Planeringsmödorna går ut på att begränsa biltrafiken och finna mer tekniskt avancerade kollektiva lösningar som bidrar till en förbättring av miljön.

Samtidigt har den otidsenliga parkeringsskyldigheten förts över från den äldre lagstiftningen till plan- och bygglagen. I 3 kap. 15 § 1 stycket p. 6 stadgas sålunda att lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon i skälig utsträckning skall ordnas på tomten eller i närheten av denna.

Denna bestämmelse har enligt utskottets mening nu blivit ett hinder för kvalitetslösningar vid planering och byggande i våra större tätorters centrala delar där bristen på mark är påtaglig och miljön inte tål en ökad bilbelastning.

Enligt utskottets mening finns redan i PBL:s 2 kap. 4 § 1 stycket p. 4 den nödvändiga grundvalen för en allsidig och hänsynsfull trafiklösning. Där stadgas att inom områden med sammanhållen bebyggelse bebyggelsemiljön skall utformas med hänsyn till behovet av trafikförsörjning och god trafikmiljö. I motiven till denna bestämmelse (prop. 1985/86:1 s. 119) pekar departementschefen särskilt på behovet av en sammanvägd helhetsbedömning av skilda trafikantgruppers behov och på behovet av en bra kollektivtrafik.

Mot bakgrund av det nu anförda kan enligt utskottets mening parkeringsskyldigheten i 3 kap. tas bort.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande kravet på parkeringsutrymme i PBL

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Bo504 antar följande som motionärens förslag betecknade förslag till ändring i PBL:

Nuvarande lydelse

Motionärens förslag

15 §

6. lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon i skälig utsträckning anordnas på tomten eller i närheten av denna.

Om tomter tas i anspråk för bebyggelse som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för barnstuga, skola eller annan jämförlig verksamhet, skall det finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse på tomten eller på utrymmen i närheten av denna.

Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att anordna både parkering och friyta, skall i första hand friyta anordnas.

På bebyggda tomter får bestämmelserna i 15 § *första stycket 6 samt andra och tredje styckena* tillämpas i skälig utsträckning. På bebyggda tomter får bestämmelserna i 15 § *andra stycket* tillämpas i skälig utsträckning.

14. Gränsvärden för buller (mom. 32)

Krister Skånberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Enligt de" och på s. 32 slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Buller är ett stort och växande miljöproblem som endast i obetydlig utsträckning har uppmärksamats. Det finns undersökningar som entydigt visar att det totala bullret i vår miljö ständigt ökar. Genom att buller leder till såväl medicinska som psykiska störningar är detta en minst sagt oroande utveckling.

De främsta bullerkällorna i vår miljö är, förutom vissa särskilt bullriga arbetsplatser, installationer i våra lägenheter och trafiken. Särskilt allvarligt är att inte ens bostäderna kan erbjuda en bullerfri miljö. Tvärtom utgör bullret där ett av de största problemen. Detta är naturligtvis ett helt oacceptabelt förhållande. Utskottet delar den i motion 1988/89:Bo549 (mp) framförda uppfattningen att låga och oeftergivliga gränsvärden för buller bör införas. De gränsvärden som i dag finns är enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav helt otillräckliga.

Med hänvisning till det nu anförda bör enligt utskottets mening gränsvärden för buller införas senast före 1993 års utgång i enlighet med förslaget i den nu aktuella motionen. Gränsvärdet bör sålunda fastställas till 30 dBA i bostäder nattetid, till 35 dBA på arbetsplatser, vilka i sig inte klassats som särskilt bullriga, och till 55 dBA utomhus.

Vad utskottet nu med anledning av motion 1988/89:Bo549 (mp) yrkande 1 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 32 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

32. beträffande *gränsvärden för buller*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Bo549 yrkande I som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

1. Särskilt yttrande (m)

Knut Billing, Jan Sandberg och Birgitta Rydle (alla m) anför beträffande:

Krav på förbättrad ventilation

I en motion (m) förs fram *krav på förbättrad ventilation* i våra byggnader. Som framgår av utskottets betänkande ingår frågan om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att skapa förutsättningar för att byggnaders ventilationssystem får en fullgod funktion under byggnadens hela brukstid i det uppdrag som givits regeringen genom bostadsutskottets betänkande 1988/89:BoU2. Mot bakgrund av att resultatet av utredningsuppdraget kommer att presenteras senare under hösten 1989 har vi därför avstått från att nu föra kraven i den aktuella motionen vidare. Det är dock vår avsikt att återkomma till riksdagen i frågan i den mån utredningens förslag m.m. inte svarar mot de krav som enligt vår mening måste ställas på byggnaders ventilationssystem m.m.

Direktverkande elvärme

Moderata samlingspartiets principiella ståndpunkt är att direktverkande elvärme skall kunna användas i de fall detta är det effektivaste och lämpligaste uppvärmningssättet. Något generellt *förbud mot direktverkande elvärme* bör därför inte införas. Vi delar sålunda uppfattningen att de behandlade motionsförslagen med denna innebörd bör avvisas av riksdagen. Däremot motsätter vi oss de nyligen införda restriktionerna vid den statliga belåningen för installation av direktverkande elvärme.

2. Särskilt yttrande (fp)

Leif Olsson och Siw Persson (båda fp) anför beträffande:

Utredningsarbetet om s.k. sjuka hus m.m.

När bostadsutskottet hösten 1988 initierade ett omfattande utredningsarbete rörande problemen med byggnaders inomhusmiljö och s.k. sjuka hus tog inte utskottet ställning till *den organisatoriska uppbyggnaden av utredningsarbetet*. Som framgår av vårt förslag i motion 1988/89:Bo544 är det vår principiella uppfattning att utredningen borde fått formen av en parlamentarisk kommission. Genom att utskottet behandlar detta förslag först vid en tidpunkt då utredningsarbetet är inne i sitt slutskede har vi dock funnit oss nödsakade att avstå från att föra detta krav vidare — detta för att inte försena utredningsarbetets slutförande. I den mån ytterligare utredningsinsatser kommer att visa sig erforderliga är det dock vår uppfattning att detta bör ske i form av en parlamentarisk utredning.

I motioner (fp) tas dessutom upp frågor om *kunskapsöverföringen kring problemen med s.k. sjuka hus, stödet för avhjälpande av fukt- och mögelskador m.m. samt sanering vid fukt- och mögelskador m.m.* De frågor som behandlas i dessa motioner berörs i större eller mindre omfattning av det utredningsarbete som utskottet initierat genom sitt betänkande 1988/89:BoU2. Sålunda skall arbetet bl.a. omfatta

- en kartläggning av problemens omfattning med avseende på förekomsten av sjuka hus samt av andra brister, t.ex. fukt och mögel,
- ändamålsenligheten i dagens ansvarssystem,
- ändamålsenligheten i dagens stödsystem samt
- behovet av ytterligare forskning kring problemen med sjuka hus.

I utskottets och riksdagens ställningstagande låg också att arbetet skulle genomföras med största skyndsamhet och att de nyvunna kunskaperna och erfarenheterna utan dröjsmål skulle föras ut i praktisk tillämpning. I sammanhanget begärdes också att regeringen till riksdagen skulle lämna en redovisning för utredningsarbetet och med anledning härav vidtagna åtgärder.

Utredningsarbetet är nu inne i sitt slutskede och vi har därför avstått från att föra de aktuella motionskraven vidare. I den mån förslagen inte kommer att tillgodoses genom utredningsarbetet eller på annat sätt är det dock vår avsikt att återkomma till riksdagen.

3. Särskilt yttrande (c)

Agne Hansson och Birger Andersson (båda c) anför beträffande:

Byggnaders inomhusmiljö

Ett enligt bostadsutskott initierade hösten 1988 (1988/89:BoU2) ett omfattande utredningsarbete avseende problemen med sjuka hus. Som framgår av utskottets betänkande (avsnitt 3.1.1) innefattar detta arbete bl.a.

- en kartläggning av problemens omfattning med avseende på förekomsten av sjuka hus samt av andra brister, t.ex. fukt och mögel,
- åtgärder för att undvika problem som kan uppkomma vid en bristande samordning mellan byggprocessens olika skeden,
- frågor kring användningen av olika byggmaterial samt
- ändamålsenligheten i dagens ansvarssystem.

I utskottets ställningstagande förutsattes också att åtgärderna skulle genomföras med största skyndsamhet och att de nyvunna kunskaperna och erfarenheterna utan dröjsmål skulle föras ut i praktisk tillämpning.

I det nu föreliggande betänkandet behandlas motioner (c) som tar upp frågor om *hävandet av kvalitets- och miljökraven i byggandet, varudeklaration av bostäder och byggmaterial, skärpt kontroll av byggmaterial samt ett utökat produktansvar*. Gemensamt för motionsförslagen är att de omfattas av det utredningsarbete som utskottet initierat.

Detta arbete är nu inne i sitt slutskede och ett betänkande har utlovats under hösten 1989. Vi har mot bakgrund härav nu avstått från att föra kraven i de aktuella motionerna vidare. I den mån motionsyrkandena inte kommer att tillgodoses genom det arbete som nu pågår är det vår avsikt att ånyo föra fram förslagen.

Kommunernas arbete med att spåra radon i bostäder

I samband med budgetbehandlingen under våren 1989 avlog riksdagen en motion från centerpartiet med förslag om statliga insatser för att stimulera kommunerna att fullständigt kartlägga förekomsten av radon i våra bostäder. Förslaget innefattade såväl ekonomiska som andra åtgärder för att få till stånd nödvändiga kommunala insatser på området.

Vår uppfattning att kommunerna måste stimuleras till att kartlägga radonförekomsten i bostadsbeståndet står fast. Naturligtvis kan en fortlöpande *redovisning av kommunernas arbete med att spåra radon i bostäder* utgöra ett viktigt inslag i dessa strävanden. Med avseende på att stimulansåtgärderna enligt vår mening måste ses i ett samlat perspektiv har vi därför valt att inte nu stödja det aktuella motionsförslaget. Det är dock vår avsikt att återkomma till riksdagen med ett förslag till samordnade åtgärder i frågan i enlighet med vad vi tidigare förordat.

4. Särskilt yttrande (vpk)

Jan Strömdahl (vpk) anför beträffande:

Byggnaders inomhusmiljö

I motioner (vpk) från allmänna motionstiden 1989 tas upp frågor om *varudeklaration av bostäder och byggmaterial, skärpt kontroll av byggmaterial, krav på förbättrad ventilation samt bruksanvisningar för bostäder*. Som framgår av utskottets betänkande behandlas dessa frågor av den av utskottet hösten 1988 initierade utredningen om problemen med s.k. sjuka hus. Enligt utskottets betänkande 1988/89:BoU2 skall sålunda utredningsarbetet bl.a. omfatta

- frågor kring användningen av olika byggmaterial samt
- åtgärder för att skapa förutsättningar för att byggnaders ventilations-system får en fullgod funktion under byggnadens hela brukstid.

I utskottets beslut låg också att de förordade åtgärderna skulle genomföras med största skyndsamhet och att de nyvunna kunskaperna och erfarenheterna utan dröjsmål skulle föras ut i praktisk tillämpning. Utredningsarbetet är nu inne i sitt slutskede och en redovisning har aviserats senare under hösten. Jag har mot bakgrund härav nu avstått från att föra kraven i de aktuella motionerna vidare. I den mån resultatet av det pågående utredningsarbetet inte blir sådant att motionsförslagen blir tillgodosedda är det dock min avsikt att återkomma till riksdagen.

Krister Skånberg (mp) anför beträffande:

Byggnaders inomhusmiljö

Problemen med s.k. sjuka hus och en i många fall försämrad inomhusmiljö är ingen ny företeelse. Även om problemen har förstärkts under senare år har de varit kända under en lång tid. Det är mot bakgrund härav både otillfredsställande och förvånande att adekvata åtgärder inte redan vidtagits i en tillräcklig omfattning. Som en följd härav har många boende helt i onödan kommit att åsamkas ett lidande som annars kunde ha undvikits. Det framstår mot bakgrund härav som viktigt att omedelbara åtgärder vidtas. Den fördröjning som hittills kännetecknat agerandet kan inte längre godtas.

Riksdagen har också genom sitt betänkande 1988/89:BoU2 uppdragit åt regeringen att med största skyndsamhet se över frågor som anknyter till problemen med s.k. sjuka hus. I uppdraget ingår dessutom att åtgärderna skall genomföras snabbt och att de nyvunna kunskaperna och erfarenheterna utan dröjsmål skall föras ut i praktisk tillämpning.

Utredningsuppdraget omfattar bl.a.

- en kartläggning av problemens omfattning med avseende på förekomsten av sjuka hus samt av andra brister, t.ex. fukt och mögel,
- åtgärder för att undvika problem som kan uppkomma vid en bristande samordning mellan byggprocessens olika skeden,
- frågor kring användningen av olika byggmaterial,
- ändamålsenligheten i dagens ansvarssystem samt
- åtgärder för att skapa förutsättningar för att byggnaders ventilations-system får en fullgod funktion under byggnadens hela brukstid.

Mot bakgrund av problemen med s.k. sjuka hus har i motioner förts fram förslag avseende *hävandet av kvalitets- och miljökraven i byggandet, kunskapsöverföringen kring problemen med s.k. sjuka hus, varudeklaration av bostäder och byggmaterial, skärpt kontroll av byggmaterial, ett utökat produktansvar, bruksanvisningar för bostäder, sanering vid fukt- och mögelskador m.m., samt krav på förbättrad ventilation*. Som framgår av utskottets redovisning i det nu föreliggande betänkandet kommer också resultatet av utredningsarbetet att presenteras senare under hösten. Jag har mot bakgrund härav avstått från att nu föra kraven i de aktuella motionerna vidare. I den utsträckning resultatet av utredningen inte svarar mot de krav som ställs i motionerna är det min avsikt att återkomma till riksdagen med nya förslag.

Det får naturligtvis förutsättas att de åtgärder som på grundval av dagens kunskaper kan vidtas redan nu också kommer till stånd utan ytterligare dröjsmål. För att förbättra situationen för alla dem som genom den hittillsvarande handlingsförklaringen kommit att drabbas av problemen med s.k. sjuka hus bör dessutom de regler som styr dagens olika stödsystem tillämpas med största möjliga generositet.

Det finns enligt min mening starka skäl som talar för att förenklingar bör komma till stånd i dagens byggregler. Det kan således finnas anledning att arbeta fram såväl *förenklade nybyggnadsföreskrifter* som regler som underlättar tillkomsten av s.k. *fribyggen*. Förändringar med den nu förordade inriktningen kan dock inte genomföras utan närmare överväganden. I övervägandena bör bl.a. ingå i vilken utsträckning förenklingar kan göras utan att de grundläggande kraven på hälsa och säkerhet äventyras. Jag har mot bakgrund härav avstått från att nu stödja de aktuella motionsförslagen.

Dagens bostadssituation har inte minst drabbat de ungdomar som söker sig ut på bostadsmarknaden. Det är därför viktigt att finna olika vägar att förbättra deras situation. En sådan möjlig väg kan enligt min mening vara att tillskapa byggnormer som gör det enklare att tillskapa ungdomsbostäder och att behålla befintliga bostäder lämpliga för ungdomar. Det är dock min mening att normer med denna inriktning kan införas först efter noggranna överväganden. Som ett viktigt led i dessa överväganden bör ingå kontakter med olika ungdomsorganisationer för att få deras syn på i vilken utsträckning det är möjligt och lämpligt att anpassa dagens normer efter ungdomarnas särskilda krav och behov. Jag har mot bakgrund av det anförda avstått från att nu stödja motionsförslaget om *byggnormer för att förbättra ungdomens bostadssituation*.